Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

25 СЕНТЯБРЬ, ШАНБА № 187 (682). 1993 йил.

Сотувда эркин нархда.

КЕЧА МОСКВАДА ҲАМДЎСТЛИК ДАВЛАТЛАРИ БОШЛИҚЛАРИ УЧРАШДИЛАР

Учрашувда мустақил мамлакатлар иқтисодий ҳамжамиятини барпо этиш масаласи муҳокама қилинди.

МОСКВА, 24 сентябрь. (ЎзА махсус мухбири Лев Левин хабар қилади). Россиядаги сиёсий тангликка қарамай, давлат бошлиқларининг бугунга мўлжалланган учрашуви очилди. Унга барча манфаатдор мамлакатларнинг, шу жумладан Озарбайжон ва Украина раҳбарлари ҳам келишди. Маълум бўлишича, Украина делегацияси Россия пойтахтига бир қанча таклифлар билан келди.

Россияда ижроия ҳокимияти билан қонун чиқарувчи ҳокимиятнинг бир-бирига қарама-қаршилиги бу учрашувга алоҳида тус бергани табиийдир. Лекин Москвада — осойишталик, ҳамма заводлар, муассасалар ишлаб турибди. Хуллас, мамлакатдаги аҳволни Президент назорат қилиб турибди. Москваликларнинг аксарияти Борис Ельцин тарафдоридир.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов Москвага келгач, ташрифининг асосий мақсадини бундай изоҳлади: кўп одамлар бизни бу ерга Россиядаги сўнгги воқеалар, бу мамлакатдаги ҳокимиятнинг икки тармоғи ўртасидаги можаро кучайгани сабабли келган деб ўйлайдилар. Аслида бундай эмас.. Энг муҳими — ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг учрашувидир, унда ҳозирги барча мустақил мамлакатлар учун ҳаётий муҳим масала — иқтисодий ҳамжамиятни барпо этиш масаласи муҳокама қилинади. Ҳозирги вақтда бу энг муҳим вазифадир.

МДҲ давлат ва ҳукумат бошлиқларининг олдинги учрашувларида жуда кўп ҳужжатлар қабул қилинди. Афсуски, улар амал қилмаяпти. Шу сабабли Москвада ҳар бир мамлакатнинг иқтисодий манфаатларини ҳисобга олиб, бундан буён қандай йўлдан бориш лозимлигини аниқ белгилаб олиш керак.

Давлат бошлиқлари муҳокамасига жами 18 та масала қўйилган. Улар орасида энг муҳимлари — МДҲ аъзолари бўлган давлатлар Ташқи ишлар вазирлари кенгаши тўғрисидаги низом, МДҲ Бирлашган қуролли кучлари бош қўмондонлигини қайта тузиш, инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликлари соҳасига оид халқаро мажбуриятлар ҳақидаги баёнотнома ва бошқа масалалардир. Бир қанча масалалар Тожикистонга бағишланган. Хусусан, бу ерда Тожикистон Республикаси ҳудудида тузиладиган Бирлашган мудофаа кучлари тўғрисидаги низом ҳамда уларни биргаликда моддий-техникавий таъминлаш чоралари, Тожикистон Республикасига ёрдам жамғармасини тузиш масалалари кўриб чиқилади. Қозоғистоннинг таклифига биноан давлатлараро Евроосиё кўмир ва металл бирлашмасини тузиш масаласи кун тартибига киритилган.

Журналистлар киритилмаган мажлисда рубль зонаси муаммоларига, Россия ҳукумати ва Россия Марказий банкининг бошқа республикаларга нисбатан тутган йўлига катта эътибор берилиши шубҳасиздир. Давлат бошлиқлари мажлисни Кремлнинг Екатерина залида ўтказдилар, тушдан сўнг учрашувни «Президент-отель»да ёпиқ эшиклар ортида давом эттирдилар. Кеч қурун эса журналистлар билан суҳбат бўлди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИ ХОДИМЛАРИГА

Ўзбекистон Республикаси Миллий Хавфсизлик хизматининг барча ходимларини байрам — шу хизмат ташкил этилган кун билан табриклайман.

Сизларнинг фидокорона меҳнатингизни юқори баҳолаш билан бирга миллий хавфсизлик хизмати ходимлари бундан буён ҳам ўзларининг ҳарбий ва фуқаролик бурчларини муносиб бажарадилар, давлат манфаатлари, конституциявий тузум ҳимоясини, Ўзбекистоннинг ҳудудий яхлитлиги ва чегараларининг дахлсизлигини таъминлайдилар, Ўзбекистон халқининг фаровонлиги ва тинч меҳнатини кўзлаб, жамиятимизда ижтимоий сиёсий барқарорликни ва миллатлараро тотувликни сақлаб қолиш учун ҳамма ишни қиладилар, деб қатъий ишонч билдираман.

Сизларга тинчлик ва осойишталик, Ватанимизнинг гуллаб-яшнаши йўлидаги ишингизга муваффақиятлар тилайман.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1993 йил 24 сентябрь.

«ТАСОДИФИЙЛИКНИ ИНКОР ЭТАМАН»

ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ МУХБИРИ САВОЛЛАРИГА РЕСПУБЛИКА МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИНИНГ РАИСИ ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ ҒУЛОМ АЛИЕВ ЖАВОБ БЕРАДИ

Мустақил Ўзбекистон Республикаси ҳукумати ҳуқуқий давлатчилик тизимини шакллантириш борасида бир қанча муҳим тадбирларни амалга ошириши муносабати билан 1991 йил 26 сентябрда Миллий Хавфсизлик хизматини тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Миллий Хавфсизлик хизматининг асосий негизи ўзбек разведкаси ҳамда контрразведкасининг шонли анъаналари асосида шаклланган бўлиб, унинг олий вазифаси — разведка, контрразведка ва уюшган жиноятчиликка қарши кураш масалалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган «Низом»да белгилаб берилган.

Миллий Хавфсизлик хизмати ташкил этилганининг икки йиллиги арафасида муштарийларга республика Миллий Хавфсизлик хизмати раисининг суҳбатини ҳавола этамиз.

Мухбир: Ҳурматли Ғулом Алиевич, аввало сизни ва сиз орқали республика Миллий Хавфсизлик хизмати ходимларини касб байрамингиз билан қутлаб, барчангизга эзгу тилакларимизни изҳор этамиз.

Суҳбатимизда сиз бошқараётган идоранинг Ўзбекистонда барқарорликни таъминлаш борасида олиб бораётган ишлари хусусида сўз юритилади.

Бутун дунё сиёсатдонларининг нигоҳи бизнинг давлатимизда фуқаролар ҳамжиҳатлиги, халқимизнинг ижтимоий барқарорлигига қаратилган. Бу масалага турлича қарайдиган одамлар билан учрашишга тўғри келади. Баъзилар Ўзбекистондаги барқарорлик — давлат раҳбарлари олиб бораётган изчил сиёсатининг тўғрилигидир, деса, баъзилар эса, бу — тарихий тасодиф деб ҳисоблайдилар. Шу тўғрида сизнинг фикрингиз қандай?

Ғ. Алиев: Мен республика Миллий Хавфсизлик хизмати маҳкамаси фаолиятига бевосита алоқадор бўлганим важидан Президентимиз ҳамда республика ҳукумати томонидан олиб борилаётган сиёсатда тасодифийликни қатъиян инкор этаман. Шуни таъкидлаб айтмоқчиманки, Ўзбекистон халқи ўз бошидан Фарғона фожиасини кечирди. Бизда митингбозликни авж олдиришга даъват этувчи, оммавий тартибсизликлар келтириб чиқаришга интилувчилар кўплаб бор эди. Бу хавфли вазият кераксиз тортишувлар, парламентда кўплаб комиссиялар тузиш йўли билан эмас, балки республика раҳбариятининг олиб борган изчил саъй-ҳаракати натижасида бартараф этилди.

Ўзбекистон Республикаси янги мустақил тарихий тараққиёт босқичига ўтиши муносабати билан Миллий Хавфсизлик хизмати тизимида тегишли сифат ўзгаришлари қилиш юзасидан қатор чора-тадбирлар амалга оширилди. Шулардан бири — фаолиятимизда сиёсий суриштирув услубининг негизи мутлақо бартараф этилди.

Рўй бериши мумкин бўлган салбий ҳодисаларни олдиндан кўра билиш, ҳуқуқ-тартибот органларини зудлик билан керакли жабҳаларга сафарбар этиш вазифалари амалга оширилди. Бу тадбирларга ҳуқуқшунослар ҳам жалб этилди. Улар тобора авж олиб бораётган воқеалар олдини олишга улгурмай қолган тақдирда Президентнинг йўналишларни белгилаб берадиган ва бу йўналишларда барқарорликни ҳамда жамоат тартибини таъминловчи, барча мутасаддиларнинг сафарбар этилишини белгиловчи фармонлари чиқарилди.

(Давоми 2-бетда).

«ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК КОМБИНАТИ» ИП-ГАЗЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ ЖАМОАСИГА

Ҳурматли дўстлар!

Бирлашманинг мутахассисларини, ишчи ва хизматчиларини, шунингдек, меҳнат фахрийларинг ажойиб сана — корхонангизнинг 60 йиллиги билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Бирлашма шонли тараққиёт йўлини босиб ўтди. Республика ип-газлама тармоғининг байроқдори бўлмиш бу корхона ишлаб чиқариш самарадорлигини йил сайин ошириб, халқимиз фаровонлиги юксалишига муносиб ҳисса қўшаётир. Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йили мобайнида бирлашма ўзини тиклаш, техника билан қайта жиҳозланиш, янги технологияни жорий қилиш, юксак сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқариш имкониятига эга бўлди.

Жамоа бозор муносабатлари сари ўтиш даври қийинчиликларини енга бориб, янги муваффақиятларга эришмоқда.

Ишончим комилки, Тошкент ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг шуҳрати келгусида яна ҳам ортади ва сизларнинг тамғангиз қўйилган маҳсулот бутун дунёга маълум бўлади. Сизнинг корхонангиз ўзбек халқи билан дунё халқлари ўртасидаги дўстлик ва меҳр ришталарини боғлайдиган, эзгуликни улуғлайдиган маскан бўлиб қолаверади.

Кўп миллатли жамоангизга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат ва мустақил Ўзбекистоннинг пойдеворини янада мустаҳкамлаш йўлидаги ишларингизда каттадан-катта омад ва зафарлар тилайман.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1993 йил 23 сентябрь.

МУБОРАК ЁШ

«Тошкент тўқимачилик комбинати» ип газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси корхонанинг 60 йиллигини меҳнатда янги-янги ютуқлар билан кутиб олди. Бозор муносабатларига ўтиш даврининг қийинчиликларига қарамай, бу ерда барча режалар бажарилмоқда, таъмирлаш ва техника билан қайта жиҳозлаш ишлари муваффақиятли бормоқда.

24 сентябрь куни Тошкентда, тўқимачилар саройида бўлиб ўтган тантанали йиғилишда шу ҳақда гапирилди. Унда бирлашма меҳнатчилари, уларнинг Қозоғистон, Қирғизистон ва тожикистонлик касбдошлари, бирлашмага маҳсулот етказиб берадиган Россия машинасозлик корхоналарининг, шунингдек, «Ўзбакенгилсаноат» уюшмасидаги турдош корхоналарнинг вакиллари иштирок этдилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов «Тошкент тўқимачилик комбинати» ип газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоасига давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг табрикномасини ўқиб берди. Корхона меҳнатчилари республика Президенти номига мурожаатнома қабул қилдилар, унда самимий табрик учун миннатдорлик билдириб, мустақил ватанимиз бахт-саодати йўлида меҳнатда юксак кўрсаткичларни қўлга киритишга ваъда бердилар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг корхонанинг алоҳида намуна кўрсатган ходимларини тақдирлаш ҳақидаги фармони ўқиб эшиттирилди.

Йиғилишда бирлашманинг бош директори Б. Эргашев сўзга чиқди.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари К. Ҳаққулов, Тошкент шаҳрининг ҳокими А. Фозилбеков иштирок этдилар.

(ЎзА).

Иқтисодий ислоҳот

Бозорнинг тўлгани— мўл-кўлчилик бўлгани

ЖАМИЯТИМИЗ босқичма-босқич бозор иқтисодиётига кириб бормоқда. Бу иқтисодиинг асосий шартларидан бири — турли хил мулкчилик шаклига эга бўлган корхоналар ва ташкилотларнинг тенг ҳуқуқлилик асосида фаолият кўрсатишидир. Яқинда шу борада Республикамизда яна бир қадам қўйилди. Вазирлар Маҳкамаси шу йилнинг августида «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнини самарали ташкил қилишни таъминлашнинг қўшимча чоралари ҳақида» қарор қабул қилди.

Мухбиримиз Тошкент вилояти давлат солиқ бошқармаси бошлиғининг муовини Абдуазим Муталовдан ушбу ҳужжатнинг аҳамияти ҳақида гапириб беришини сўради.

— БОЗОР иқтисоди ҳақида гап борар экан, унинг табиатига хос белгилардан бири турли мулкчиликка асосланган, эркин фаолият юритувчи корхоналарнинг мавжуд бўлиши, улар тайёрланган маҳсулотнинг сифатлилиги, кўплаб ишлаб чиқариш, нархнинг пастлигидир. Бу юқоридан ҳеч қандай буйруқбозликсиз, тазйиқсиз табиий кечадиган жараёндир. Аммо совет тузуми мобайнида режа хўжалиги ҳукмрон эди. Бу даврда фақатгина давлат корхоналари мавжуд бўлиб, улар якка монополистлар сифатида ҳеч қандай рақобатга учрамасди. Маҳсулот сифати эса бу борада қабул қилинган буйруқлар ва чоралар қанчалик қаттиқ бўлишига қарамай, талабга жавоб бермасди. Дунё андозаларига мос келмасди. Энди эса аҳвол ўзгарди. Сифатсиз маҳсулот чиқарган корхона ўз-ўзидан инқирозга учрайди.

Шунинг учун республика Президенти Ўзбекистон Олий Кенгашининг XIII-сессиясида сўзлаган маърузасида хусусийлаштириш масалаларига катта аҳамият бериб, унинг ниҳоятда самарадор жараён эканлигини алоҳида уқтирди.

Хусусийлаштириш жараёнининг муваффақиятли амалга оширилишини кўзлаб, қабул қилинган ушбу қарорда хусусийлаштирилган корхоналарга солиқ ва солиқ масалаларида бир қатор енгилликлар берилган. Республика раҳбарияти аҳолини ижтимоий муҳофазалаш, тирикчилик ташвишларидан халос этиш борасида қатор тадбирларни амалга оширмоқда. Ҳозирги кунда халқни биринчи даражали кундалик зарурий ашёлар билан таъминлаш асосий вазифаларидан бирига айланди. Бунинг учун мазкур қарорда деҳқон (фермер) хўжаликлари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирувчи ва қайта ишловчи, халқ истеъмоли моллари ва қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчи корхоналар хусусийлаштириш ҳақидаги ордерни олган дақиқадан бошлаб, даромад солиқларидан икки йилга озод этилиши кўрсатиб ўтилган.

Бошқа турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқарувчилар ҳам корхонаси рўйхатдан ўтган кундан бошлаб бир йил мобайнида тўланиши лозим бўлган солиқ миқдорининг 25 фоизини, иккинчи йилда 50 фоизини, учинчи йилда тўла миқдорда тўлайдилар. Бу тадбир ишбилармонларга қўл остидагиларнинг ойлик маошини оширишга, корхонасини кенгайтиришга, иложи борича кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқаришга ҳам имкон беради.

Хусусий мулкчилик шаклида ёки жавобгарлиги чекланган жамият шаклида хусусийлаштирилган барча турдаги маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналар икки йил муддатда мол-мулк солиғидан, ресурс тўловлари ва 30 фоизли амортизация тўловларидан озод этилди. «Ўзбексавдо» давлат ассоциацияси, «Ўзбекбирлашув» «Узкооптайёрловсавдо» бирлашмаси ҳамда «Ўзмевасабзавотвиносаноат» давлат концернларига қарашли корхоналарнинг хусусийлаштириш ҳақида ордер олган пайтида рентабеллик даражаси икки фоиздан, «Узмаиший хизмат» уюшмаси маҳаллий саноат давлат корпорацияси корхоналарида ўн фоиздан паст бўлса, улар ўз ишчи-хизматчиларини энг кам ойлик маош билан таъминлаш имконига эга бўлишлари учун солиқ солинадиган даромад миқдори иш ҳақи фонди даражасида камайтирилади. Булардан ташқари барча хусусийлаштирилган корхоналар солиқ идоралари томонидан йилига фақат бир марта текширилиши мумкин. Масаланинг энг муҳим ва нозик томони шундаки, тадбиркор шахс корхонани сотиб олишдан аввал хусусийлаштириладиган давлат корхонаси ёки ташкилотини чуқур молиявий иқтисодий таҳлил қилиб, кейин қарор қабул қилиши лозим. Чунки солиқдан озод этилган муддат корхона хусусийлаштирилганлиги ҳақидаги ордер берилган пайтдан бошлаб ҳисобланади. Шу тобда корхона маҳсулот ишлаб чиқарадими, йўқми ёки таъмирланадими, қайта жиҳозланадими бундан қатъий назар муҳлат битгач имтиёз ўз кучини йўқотади.

Суҳбатни И. ТОШЕВ ёзиб олди.

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР * ЯНГИЛИКЛАР

БИР ЙЎЛА ИККИ МУАММО ЕЧИЛДИ

БОҒОТ. «Деҳқонобод» жамоа хўжалигида аёлларнинг миллий кийимларини тикиш йўлга қўйилди.

КЕЧАГИНА уй бекалари бўлган аёллар, қишлоқ мактабини битирган ёшлар вилоят тикувчилик корхоналарида ишлаб, малака оширганларидан сўнг хўжаликда ташкил этилган тикувчилик цехида ишлай бошладилар. Шу тариқа бир йўла икки муаммо— қишлоқ дўконларига бежирим кўйлаклар келтириш, кечаги ишсизларни иш билан таъминлаш ҳал бўлди.

ДЕҲҚОНЧИЛИК ИЛМИ ҲАМ ЎРГАТИЛАЯПТИ

БАХМАЛ. 1-ўрта мактаб ўқувчилари машғулотларини энг замонавий компьютерлар ёрдамида ўтказишади. Шуни таъкидлаш керакки, бу йил ёзда мактаб битирувчилари тест имтиҳонларини ҳам ЭҲМ ёрдамида топширдилар. Шунингдек, мактабнинг каттагина томорқаси ва иссиқхонаси мавжуд.

СУРАТДА: биология ўқитувчиси Шавкат Дониёров машғулот ўтаапти.

ОРТИҚЧАСИДАН ХАЛҚ БАҲРАМАНД

БАЛИҚЧИ тумани. Савдо тармоқлари ва мактабгача тарбия масканларига қуйилтирилган сут келтирилаяпти.

ОЛИМБЕК қишлоғида шундай маҳсулот тайёрлаш ўзлаштирилди. У фермада етиштирилган сутнинг хўжалик ихтиёрига қолдирилаётган қисмидан тайёрланаяпти.

ЎЙИНГОҲ ҲАШАР ЙЎЛИ БИЛАН ҚУРИЛДИ

КИТОБ. Туман марказида беш минг ўринли ўйингоҳ қурилишида ёшу қари иштирок этди.

ШАҲАРЛИКЛАР шанба, якшанба кунлари келиб қарашиб юборишди. Октябрь ойи охирларида ўйингоҳ спорт ишқибозларини қабул қилади. Янги тузилган футбол командаси эса биринчи ўйинини ўтказишни мўлжаллаяпти.

ҚУДУҚЛАР ИШГА ШАЙ

КЎКДУМАЛОҚ. Шу кунларда 25 дан ортиқ бурғулар ер остидаги нефть заҳираларини изламоқда. Ҳозиргача 15 дан ортиқ нефть қудуқлари қазилиб, ишлашга тайёрлаб қўйилди. Бу ишда айниқса Муборак газ ва нефть конларини бурғулаш бошқармаси кўламли ишларини амалга оширмоқда.

СУРАТДА: пармаловчилар бригадаси сардори Ш. Хидиров аъзолари билан вахтадан қайтмоқда.

КИМНИНГ МАҲСУЛОТИ СИФАТЛИ?

НАВОИЙ тумани. Қ. Раҳимов жамоа хўжалигида деҳқончилик саноат уюшмаси корхоналарида тайёрланган истеъмол моллари кўргазмаси очилди.

ВИЛОЯТНИНГ турли туманларида ишлаб турган «Қурувчи», «Косибкор» сингари кичик корхоналар, Қизилтепанинг «Бухоро» жамоа хўжалигидаги металлни қайта ишлаш цехида тайёрланган маҳсулотлар ва буюмлар томошабинларга манзур бўлди.

КИМЁГАРЛАР МИХ ЯСАШАЯПТИ

НАМАНГАН. Вилоят кимёгарлари қўшимча корхона очишди.

УЛАР кимё корхоналари учун хос бўлмаган дастгоҳни сотиб олганларида кўпчилик ажабланганди. Ҳозир 60—150 мм ҳажмдаги маҳсулот савдо тармоқларига жўнатилаяпти. Кимё заводининг бу ёрдамчи хўжалиги йил охиригача юз тоннадан зиёд мих ясамоқчи.

ЯНГИЛИКЛАР

(Давоми. Боши 1-бетда).

«ТАСОДИФИЙЛИКНИ ИНКОР ЭТАМАН»

Айни пайтда ҳуқуқ-тартибот органларининг моддий-техникавий базаси мустаҳкамланиб борди, ходимлар ва уларнинг оилаларини моддий жиҳатдан ижтимоий ҳимоялаш чора-тадбирлари кўрилди.

Ўзбекистонда ҳуқуқий давлат барпо этиш ишлари вазминлик, тадбиркорлик ҳамда чуқур мулоҳаза юритиш йўли билан амалга оширилмоқда. Бу билан республикамизда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги айрим давлатларнинг ҳуқуқий тизимларида содир бўлаётган бошбошдоқлик, тушуниб бўлмайдиган, касб нуқтаи назаридан қараганда тамомила кераксиз турли идоравий ўзгартиришлар, шу туфайли кўплаб давлат маблағларини исроф қилишдек салбий ҳолларга йўл қўймасликка эришилди.

Биз сиз билан бир қанча мамлакатларда муҳим давлат ҳуқуқий тизимлари самарасиз ишлаётганлиги туфайли жиноятчилик, коррупция ва бошқа бедодликларнинг авж олиб кетаётганига шоҳид бўлиб турибмиз. Яна қайтариб айтаманки, республикамизда бундай салбий ҳолатларга йўл қўйилмади.

Миллий Хавфсизлик хизмати маҳкамасининг фаолияти миллий хавфсизликни таъминлаш масалаларида Президентимизнинг нутқлари ва асарларидан келиб чиқиб ҳамда мустақил Ўзбекистоннинг ички ва ташқи сиёсати, унинг кундалик ҳаёт тарзи билан узвий боғланган ҳолда олиб борилмоқда.

Ўзбекистон мустақил деб эълон қилинган биринчи кунданоқ жамиятда умуммиллий барқарорликни таъминловчи, уюшган жиноятчиликка қарши курашни ташкил этувчи дастур асосида жадал иш бошлаб юборилди. Шуни айтиш керакки, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги бир қанча давлатлар парламентларида бу соҳадаги ишлар эндигина бошланяпти.

Ўзбекистонда сиёсий барқарорликни таъминлашнинг асосий омилларидан бири — тегишли қонунларнинг ўз вақтида қабул қилиниши ва уларнинг амалда татбиқ этилиши бўлди.

Муболағасиз айтиш мумкинки, разведка тизимимиз чет элдаги маълум доиралар томонидан Ўзбекистондаги барқарорликни издан чиқариш учун олиб борилаётган турли хатти-ҳаракатлар ҳақидаги ахборотларга эга. Шу ахборотлар асосида тегишли чора-тадбирлар кўрилмоқда, минтақадаги барқарорликни мустаҳкамлаш юзасидан катта ишлар амалга оширилмоқда.

Контрразведкачиларимиз жамиятимизда сиёсий-ижтимоий, иқтисодий барқарорликни таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган дастур асосида ўз олдиларига қўйилган вазифаларни сидқидилдан бажармоқдалар; улар чет эл фуқароларининг Ўзбекистон ҳудудига келиб-кетиш тартибини таъминловчи умумдавлат чора-тадбирларини ишлаб чиқишда фаоллик кўрсатдилар. Бу соҳада бир қанча қонуний ҳужжатлар ишлаб чиқилди ва қабул қилинди. Кўрилган чора-тадбирлар туфайли икки мингдан ортиқ чет эл фуқаросининг республика ҳудудига яширинча киришининг олди олинди. Улар контрразведка ходимлари томонидан қидирилиб топилди ҳамда Ўзбекистон ҳудудидан чиқариб юборилди.

Қидирув ишлари олиб бориш даврида айрим чет эл туристик фирмаларининг ноқонуний фаолияти фош этилди. Улар Тошкент шаҳрида Покистон ҳамда бошқа Осиё мамлакатлари муҳожирларини Ғарбий Европа давлатларига Ўзбекистон орқали яширинча жўнатиш билан шуғулланганлар. Жиноятчилар қалбаки паспорт ва бошқа ҳужжатлардан фойдаланганлар.

Бундай яширин тармоқларнинг негизлари МДҲ давлатлари ҳудудларида ҳам топилди. Жумладан, Россия Федерацияси ва Украинада шундай бўлди. Биргаликда кўрилган чора-тадбирлар туфайли қонунга зид ҳаракатларнинг пайи қирқилди. Бу эса ўз навбатида, чет эллардан туриб бизнинг ички ишларимизга аралашиш мумкин бўлган ҳолатларни бартараф этишни таъминлади. Чунончи, юртимизга яширинча келган бир неча чет эл фуқаролари хорижий давлатларнинг қўпорувчилик марказлари билан алоқада бўлиб, бу ерда душманлик фаолиятларини амалга оширишга уринишлари аниқланиб, фош этилди. Бундай уринишлар орасида Тожикистондаги фожиа оловини бизнинг ҳудудга тарқатишга қилинган ҳаракатлар ҳам бор эди.

Мухбир. Мана, бир йилдирки, Ўзбекистон аҳолисини қўшни Тожикистондаги нотинчлик унчалик безовта қилмай қўйди. Бир вақтлар қўшни давлатдаги мушкул аҳвол бизга ҳам кўчиши мумкин, деган гаплар бўлган эди. Тожикистондаги фожиали воқеалар республикамиздаги ижтимоий-сиёсий шароитга қандай таъсир кўрсатиши, бу ерда қандай тартибсизликлар келтириб чиқариши мумкин эди? Бундай ҳодисанинг олдини олишда миллий хавфсизлик хизмати томонидан қандай чоралар кўрилди?

Ғ. Алиев. Ўзбекистон Республикаси Президенти биринчи бўлиб бутун дунё жамоатчилигига мурожаат билан чиқди. Ўз вақтида буюк Алишер Навоий замондошларига маслаҳат бериб: «урушга халақит бериш сенинг ишинг, қачонгача четда турарсен...», деган эди. Бу пурҳикмат сўзлар ҳеч қачон ўз қадрини йўқотмагай. Мамлакатимиз раҳбарияти томонидан бу бало-қазо олови авж олишига йўл қўймаслик борасидаги тадбиркорликка юксак баҳо беряпти. Ҳозирги вақтда ҳеч ким Ўзбекистон Тожикистондаги воқеаларга бефарқ қаради ёки бошига фожиали ташвиш тушган қардош халққа ёрдам қўлини чўзмади, дея таъна қила олмайди. Минглаб тоғлик қочоқлар Ўзбекистон ҳудудида бошпана, моддий ёрдам, меҳру оқибат топди.

Аммо шуни айтиш керакки, қилган жиноятлари учун жазодан қочганлар ҳам чегарадан қурол-яроғ билан ўтиб, фожиа майдонини янада кенгайтиришга уринмоқда.

Тожикистон Республикаси Миллий Хавфсизлик комитети билан Ўзбекистон Республикаси Миллий Хавфсизлик хизмати ўртасида тузилган шартнома асосида ҳамда республика ҳудудидаги оператив вазиятни ҳисобга олган ҳолда Тожикистон ҳудудида оммавий қирғинлар келтириб чиқарган, талон-торожчилик, уйларга ўт қўйиш билан шуғулланган жиноятчиларни қидириб топиш чоралари ишлаб чиқилди.

Тожикистон Республикаси Миллий Хавфсизлик комитетига 37 нафар террорист топширилди. Бундан ташқари 248 дона милтиқ ва автомат, 46 минг донадан кўпроқ патрон, бир тоннага яқин портловчи модда, 21 дона енгил, 10 дона оғир юк машинаси, Тожикистондан олиб қочилган 3 та автобус ҳамда беҳисоб танилмаган фуқароларнинг ҳужжатлари, 114 килограмм наркотик моддалар, 100 миллион сўмдан ортиқ қимматга эга бўлган анжомлар ҳам Тожикистонга қайтарилди.

Сўнгги йилларда Ўзбекистон Миллий Хавфсизлик хизмати томонидан Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларида ислом ақидапарастлари амалга оширмоқчи бўлган тожиклар билан ўзбеклар ўртасида миллий низо чиқариш, қуролли ҳаракатларни Ўзбекистон ҳудудига ўтказишга уринишларининг олди олинди. Биз Фарғона водийсида қурол-яроғ сақлаш ҳамда жангариларни тайёрлаш бўйича режалаштирилган яширин жойлар ташкил этилишига йўл қўймадик. Ўзбекистон ҳудудидан 44 нафар ислом эмиссари чиқариб юборилди. Улар ўзларининг республикамизга ташрифидан асосан конституциявий тузумга қарши, «Тожикистондаги қолип» асосида ғаламисона ваъзхонлик қилиш йўлида фойдаланмоқчи бўлганлар.

Бир гуруҳ ислом экстремистлари Ўзбекистон Республикаси Олий Суди томонидан жиноий жавобгарликка тортилди. Улар Ўзбекистонда қонуний йўл билан сайланган ҳокимиятни қурол кучи билан ағдариб, унинг ҳудудида ислом давлатини қурмоқчи бўлган эди. Ислом ақидапарастларининг жирканч одатларини қурол қилиб олган бу кимсалар диндорларни, шу жумладан, болалар ва ўсмирларни йўлдан уриб, оммавий тартибсизликларда қатнашишга ундарди. Улар Наманган шаҳри марказида маъмурий бинони эгаллашга, ҳуқуқ-тартибот органлари ходимларидан гаровга олишга ҳам муваффақ бўлдилар. Тожик-афғон чегарасидан ўтишга уриндилар. Бундан мақсад — афғон мужоҳидлари лагерларида махсус жанговар тайёргарлик кўришдан иборат эди.

Мухбир. Менга маълум бўлишича, сўнгги икки йил мобайнида жиноятчилик сезиларли даражада камайди.

Ғ. Алиев. Ҳақиқатан ҳам шундай. Агар 1991 йилда жиноятчилик 18 фоизни ташкил этган бўлса, бугунга келиб бу кўрсаткич 5 фоизга камайган. Бу — ҳуқуқ-тартибот тизимларининг жумладан, уюшган жиноятчиликка қарши кураш жабҳасида ҳам маълум даражада яхши ишлаганидан далолат бериб турибди.

Аммо, бу билан қаноатланиб, хотиржам бўлишга ҳаққимиз йўқ. Ишонтириб айтаманки, миллий хавфсизлик хизмати томонидан уюшган жиноятчиликнинг пайини қирқиш бўйича кўп ишлар қилинмоқда.

Уюшган жиноятчилар сафига суқилиб кириб олган чет эл махсус хизматлари ходимлари бу жиноятчилардан махфий ишларни амалга оширишда, ижтимоий зиддиятлар оловини аланга олдиришда, оммавий тартибсизликлар келтириб чиқаришда ва бошқа хавфли иллатларни тарқатишда фойдаланишга уринадилар.

Икки йил ичида бир қанча йирик жиноий гуруҳни тугатиш бўйича ишлаб чиқилган режа муваффақиятли амалга оширилиб, давлатга шу гуруҳлар томонидан келтирилган кўп миллионлик моддий зарар қайтарилди. Ушбу иш бўйича йигирмадан ортиқ жиноий иш қўзғатилди.

Маълум даражада халқаро наркобизнесга ҳам кучли зарба берилди.

Мухбир. Уюшган жиноятчиликнинг миллати йўқ. У сиёсийлаштирилгудек бўлса ва унинг олди олинмаса, жамиятга жиддий хавф туғдириши мумкин. Ўзбекистон Миллий Хавфсизлик хизмати билан бошқа давлатлардаги ҳамкасблар ўртасида қандай алоқа ўрнатилган ва бу алоқаларнинг амалий натижалари қай даражада?

Ғ. Алиев. Ўзбекистон Республикаси Миллий Хавфсизлик хизмати терроризмга, наркобизнесга, контрабандага ҳамда уюшган жиноятчиликка қарши кураш борасида чет эл давлатлари билан ҳамкорликда ишлашни янада яхши йўлга қўйиш масаласига алоҳида эътибор бериб келмоқда. МДҲ тизимидаги кўпчилик давлатларнинг хавфсизлик органлари билан олдинги ҳамкорлигимиз сақланиб қолгангина эмас, улар билан амалий алоқалар тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Аммо, ҳуқуқий-меъёрий асосларни яратиш — узоқ вақт талаб этадиган муаммо. Шунга қарамай, биз бугунги кунда Россия Хавфсизлик вазирлиги билан ўзаро ҳамкорлик борасида шартнома тузганмиз. Тожикистон, Қозоғистон, Қирғизистон Миллий Хавфсизлик маҳкамалари билан ҳам шартнома тузилган. Яқинда Украина Миллий хавфсизлик хизмати билан битимга имзо чекилди. Қозоғистон ҳамда россиялик ҳамкасблар билан ўзаро келишувга асосан тузилган бир қанча режалар ижобий натижалар берди. Мисол учун, Москва, Санкт Петербург, Минск, Гулистон, Қарши ҳамда Тошкент шаҳарларининг хавфсизлик бўлинмалари ҳамда бошқа ҳуқуқ-тартибот органларининг биргаликда ишлаб чиқилиб, амалга оширган режалари ўз самарасини берганини айтиб ўтишим мумкин.

Мухбир: Республикамизнинг жаҳон иқтисодиётига қўшилишининг муваффақияти Ўзбекистондаги иқтисодий барқарорлик билан бевосита боғлиқ. Республикамизнинг иқтисодий имкониятлари ва ташқи савдодаги манфаатларини ҳимоя қилиш борасида ҳам муайян ишлар амалга ошириляптими?

Ғ. Алиев. Шуни айтиш керакки, республика иқтисодиётини барқарор вазиятда сақлаб туриш чора-тадбирлари ишлаб чиқилган. Республика иқтисодиётига 900 миллион сўмдан ортиқ зарар келтириш мумкин бўлган 100 миллион доллар миқдордаги савдо-иқтисодий шартномалар тузилишининг олди олинди. 58 ҳолда республикамиз ҳудудидан ташқарига ноқонуний равишда олиб чиқиб кетилаётган стратегик ҳамда моддий товар маҳсулотлари ушлаб қолинди. Бу ноқонуний ҳаракат иштирокчиларидан 18 киши устидан жиноий иш қўзғатилиб, улар жиноий жавобгарликка тортилдилар.

Биз Ўзбекистонда қонунчилик бузилишининг ҳар қандай кўринишларига аёвсиз муносабатда бўламиз. Айрим хорижий шахсларнинг фуқароларимизнинг бепарволигидан фойдаланиб, давлат ва тижорат сирларини эгаллашга бўлган интилишларини барбод қиляпмиз.

Бундай ҳодисаларнинг айримлари бўйича жиноий иш қўзғатилди. Хусусан, бизнинг ахборотимиз туфайли 9 та чет эл фирмаси аккредитация қилинмади. Бу фирмаларнинг айрим вакилларига уларнинг ноқонуний фаолияти Ўзбекистон Республикаси манфаатларига зид эканлиги тушунтирилди.

Республика Олий Кенгаши 1993 йил 7 май куни «Давлат сирларини ҳимоя қилиш» тўғрисида қонун қабул қилди. Бу ҳуқуқий ҳужжат давлат, тижорат, иқтисодий ҳамда илмий-техникавий сирларни сақлашга тааллуқли бўлиб, бу тизимлардаги ишларнинг мукаммаллашувига, давлатнинг иқтисодий барқарорлигини тўлиқ таъминлашга хизмат қилади.

Мухбир. Чегаранинг мустаҳкамлиги — давлат хавфсизлигини таъминлашдаги асосий омиллардан бири ҳисобланади. Шу муносабат билан республика миллий хавфсизлик тизимига чегара қўшинлари ҳам қўшилди. Албатта, чегарамиз мустаҳкам қўриқланса, давлатимизда ижтимоий-сиёсий вазият барқарор бўлади. Мумкин бўлса, жанубий чегараларимизни қўриқлашдаги аҳвол тўғрисида гапириб берсангиз.

Ғ. Алиев. Ўзбекистоннинг давлат чегарасини қўриқлаш ва мудофаа қилиш фақат Афғонистон Ислом давлати билан бўлган чегара жойларида амалга оширилади. Қўшни давлатдаги мураккаб сиёсий аҳволнинг оғирлигига қарамай, чегарачиларимиз давлат чегарасини мустаҳкам қўриқлашда ўзларининг нималарга қодир эканликларини кўрсатмоқдалар. Бу ўз навбатида Ўзбекистон давлат ва халқини кафолатли ҳимоя қилиш, давлат чегарасини бузишга йўл қўймасликни таъминлашдан далолат беради. Бу мураккаб ҳамда шарафли вазифани муваффақиятли амалга оширишда Республика раҳбарияти катта ёрдам кўрсатяпти, хусусан Ўзбекистон, Тожикистон ҳамда Афғонистон чегараларини мустаҳкамлаш борасидаги ташкилий ишларни амалга оширишда қўллаб-қувватламоқда.

Қисқа вақт ичида амалга оширилган қатъий чора-тадбирлар чегара қисм ва бўлинмаларининг жанговар тайёргарлигини оширишда, жанубий чегарамизнинг мустаҳкам қўриқланишини таъминлашда ижобий самара берди.

Мухбир. Билишимча, давлат чегарасини бузиб ўтиш, шу жумладан қурол билан бузиб ўтишга уринишлар бўлган...

Ғ. Алиев. Бу йил чегарачиларимиз 13 мартда қуролланган ҳолда чегарани бузиб ўтмоқчи бўлганлар билан тўқнашди. Йигирмадан ортиқ чегара бузувчи ушланди, 6 киши ўлдирилди, 3 иши яраланди. Бундан ташқари, разведка ҳамда Миллий Хавфсизлик хизмати чегара бошқармаси томонидан афғон мужоҳидлари гуруҳларининг кенг қамровдаги жанговар тўқнашувларининг олди олиниб, ҳудудимиздаги бир чегара заставасини миналаштириб, қўпорувчилик қилиш мақсадлари барбод этилди.

Мухбир. Бугунги кунда Миллий Хавфсизлик хизматининг тарғибот-ташвиқот ишлари қай аҳволда? Бу усул ҳозирги шароитда ўз аҳамиятини йўқотгани йўқми?

Ғ. Алиев. Аксинча, бу усул янада кучаймоқда. Демократик давлат қуришнинг бирдан-бир негизи — қонуннинг устиворлигидир. Мамлакатимиз раҳбарияти доим уқтириб келаётганидек, қонунга ҳар бир фуқаронинг бўйсуниши шарт. Бу — ҳақиқатан ҳам тўғри талаб. Ўзбекистонда ҳуқуқий андоза муваффақият билан ривожланмоқда, чунки унинг қонуний асоси мустаҳкамдир. Бу жабҳада республика ҳуқуқ-тартибот органлари олиб бораётган ишлар бирмунча салмоқли натижалар беряпти. Буни айтишдан мақсадим — бизда барқарорликни таъминлашда қонуннинг бажарилиши алоҳида аҳамият касб этади. Мустақил давлатимизнинг келажакда янада равнақ топиши ва мустаҳкамланиши республикамиз ҳар бир фуқаросининг қонун талабларига онгли муносабатда бўлиб, унга тўлиқ риоя қилишини тақозо этади. Бунинг учун қонунларнинг устиворлигини, уларнинг бажарилиши шарт эканлигини мунтазам равишда тушунтириб бориш лозим.

Шундай қилинса, биз мамлакатимиздаги қонунчиликни амалга ошира бориб, республика ҳудудида юз бериши мумкин бўлган салбий ҳодисаларнинг олдини олиш, пайини қирқиш, тегишли чора кўриш имкониятига эга бўламиз. Шу нуқтаи назардан келиб чиққан ҳолда, ҳуқуқ-тартибот органлари билан ҳамкорликда тарғиб-ташвиқ ишларини изчил суратда амалга оширмоқдамиз.

Бу борада ахборот воситаларининг хизматидан фойдаланиш ҳам яхши самара беради, деб ўйлайман.

Яна бир масалага диққатингизни жалб этмоқчиман: ҳуқуқ-тартибот тизимидаги энг муҳим нарса — бу соҳа ходимларининг ўз вазифасини ҳалоллик, сидқидиллик билан, халқ манфаатлари йўлида қонун қўйган талаблар асосида адо этишидир.

Шундагина биз жамиятимиз олдида турган муҳим — демократик ҳуқуқий давлат барпо этишдек олижаноб мақсадни амалга ошириш имкониятига эга бўламиз.

ИСЛОҲОТ — АМАЛДА

ТАСАРРУФДАН ЧИҚАРИШ — 100 ФОИЗ

Хоразмда давлат қарамоғидаги қишлоқ хўжалик ташкилотлари ва корхоналарини жамоа мулкига айлантириш ишлари поёнига етди.

Вилоят бўйича 26 давлат хўжалиги ва 6 парранда-чилик фабрикаси давлат тасарруфидан чиқарилди. Уларнинг бари жамоа хўжаликларига айлантирилгандир, дерсиз. Йўқ. Вилоят деҳқончилик саноати уюшмаси раиси Ш. Қурбоновнинг таъкидлашича, мулкчиликнинг янги шаклини жамоаларнинг ўзлари қатъий ихтиёрийлик асосида танлашди. Жумладан, Боғотдаги «Зарбдор» дон-чорвачилик давлат хўжалиги аҳли мулкка эгаликдан кўра, уни ижарага олишни афзал билишди. Шунингдек, вилоятдаги мавжуд 10 та асаларичилик давлат хўжалигининг меҳнатчилари ҳам ижара усулини маъқул кўришди. Ижарадорларнинг фикрига кўра, мулкчиликнинг шу шакли омилкорларга ҳам, давлатга ҳам кўпроқ наф келтиради.

Диққатга сазовор жойи шуки, бутунлай жамоа мулкига айлантирилган хўжаликларнинг нуфузи турлича. Чунончи, Янгибозор туманидаги «Амударё», Янгиариқ туманидаги Ш. Рашидов номли ва Боғот туманидаги «Боғот» жамоа хўжаликлари мулкчиликнинг шу шаклига ғазнадаги жарақ-жарақ миллионлари билан келишди. Бироқ астойдил меҳнат қилишса-да, фойда билан зиённи ақлли учма-уч қилолмаганлар ҳам анчагина. Давлатимиз ғамхўрлиги, меҳр-оқибатидан биринчи галда ана шундай камчиқим жамоалар баҳраманд бўлишди. Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан дастлабки қадамлар тарзида бу хўжаликлар гарданидаги 821 миллион сўмлик қарзларни тўлаш муддати кечиктирилди. Бу — эл дастурхонини ноз-неъматлар билан тўкин этиш, эл-юрт ва жамоалар манфаатдорлигига кенг йўл очиш борасидаги ғамхўрликдан бошқа нарса эмас.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Танқиднинг тақдирини текширамиз

«ИЖРОСИЗ БУЙРУҚЛАР»

(1993 ЙИЛ 27 МАЙ)

Китоб туманидаги 76-автокорхона раҳбарларининг «КамАЗ» русумли 71—42 КФМ автомашинасини Чироқчи туман тайёрлов ва савдо бирлашмасига сотишидан норози бўлиб шикоят йўллаган Тўрақул Жумаевнинг хати асосида мухбир сафарда бўлиб ёзган юқоридаги сарлавҳали танқидий мақолага ҳозиргача тайинли жавоблар олингани йўқ. Шунингдек, мақолада Чироқчи тумани тайёрлов идорасидаги бош-бошдоқликлар ҳам қаламга олинган эди. Ҳолбуки, газетада ёритилган масала бўйича республиканинг эътиборли ташкилотлари — Автомобил транспорти давлат акционерлик корпорацияси, «Ўзкоопттайёрловсавдо» бирлашмаси ва Қашқадарё вилоят ҳокимлиги ўз вақтида муносабат билдиришлари керак эди. Республика прокуратурасига эса қўшимча махсус хат билан мурожаат қилинганди. Бош прокурор муовини Р. Қодиров имзоси билан келган жавобда «1992 йил 13 октябрда Қашқадарё вилоят ички ишлар бошқармаси ходимлари Чироқчи туман тайёрлов ва савдо бирлашмаси фаолиятини текширишаётганда бирлашма раиси Ш. Абдуллаев томонидан милиционерлар автомашинасига 300 минг сўм пул солиб қўйилади. Бу ҳолат бўйича вилоят прокуратураси томонидан Жиноят кодексининг 153-моддаси 1-қисми билан Ш. Абдуллаевга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, дастлабки тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда». дейилган маълумот келтирилади-ю, унда қаламга олинган бошқа ҳолатларга муносабат билдирилмайди. Зеро, бирлашмадаги моддий ўпирилишлар ва талон-торожларни тасдиқловчи ҳужжатларнинг нусхалари редакцияда сақланмоқда. «Жойига чиқиб» ўрганилганда, негадир, шикоятчи Т. Жумаев билан суҳбатлашилмаган. Хуллас, 10 июнда келган бу жавоб масалага ойдинлик киритмайди, унда «назорат ўрнатилди», «тасдиғини топмади» каби доимий жумлалардан бошқа ҳеч нарса йўқ.

Шу ўринда табиий савол туғилади: танқидий мақола газетада эълон қилинганига ва хат юборилганига тўрт ой тўлди. Хўш, шу орада мазкур факт юзасидан қонун посбонлари бирор чора кўрдиларми? Нега бу ҳақда газетани хабардор қилишмайди? Албатта, ҳар бир гап амалий натижа берсагина унинг қадри бўлади. Ҳозирги жиддий ўзгаришлар руҳига «танқид учун танқид» ёки «газетанинг шунчаки ҳазили» тарздаги енгил муносабатлар кетмайди. Бинобарин, матбуот сўзи ҳар доим эътиборда бўлиб келган, унда қаламга олинган масалалар ўз ечимини топиши шарт. Шундай экан «Ижросиз буйруқлар» мақоласида қайд этилган ҳолатлар юзасидан республика прокуратураси, Автомобил транспорти давлат акционерлик корпорацияси, «Ўзкоопттайёрловсавдо» бирлашмаси ва Қашқадарё вилоят ҳокимлиги ўз хулосаларини маълум қилсалар, умумий ишга нафи тегарди. Газета ушбу мавзуга яна қайтади ва масала қандай ҳал бўлгани юзасидан муштарийларни хабардор этади.

САЁҲАТГА МАРҲАМАТ!

Борлиқ олтин куз либосига бурканган. Бу фасл диёримиз чиройига янада чирой қўшган. Аммо, сайру саёҳат қилиш, ўзга юртларни кўриш истагида бўлган кишилар ҳам оз эмас. Хорижий туризм билан шуғулланадиган «ЎЗБЕКИНТУР» республика ташқи иқтисодий ишлаб чиқариш бирлашмаси бундай саёҳат ишқибозлари хизматига тайёр. ЎзА мухбири А. Иванова билан суҳбатда бирлашма бош директори Исфандиёр ЛАТИПОВ бу ташкилот фаолияти ҳақида шундай ҳикоя қилади:

— «ЎЗБЕКИНТУР» туризм соҳасидаги ягона давлат сиёсатини амалга оширувчи «Ўзбектуризм» миллий компаниясининг бир бўлинмаси сифатида шу йил бошида ташкил этилган эди. Биз Ўзбекистонда хорижий туристларни қабул қилиб, республикамиз аҳолисининг чет эл саёҳатларини уюштирамиз. Янги-янги сайёҳлик йўналишларини ишлаб чиқамиз, бошқа мамлакатларнинг туристик ташкилотлари билан алоқаларни йўлга қўямиз. Бугунги кунда 15 та «олис хориж» мамлакатларининг фирмалари ҳамда МДҲнинг учта давлати билан шартномалар тузилган. Таиланд, Туркия, Бирлашган Араб Амирликлари, Германия сингари кўплаб мамлакатларнинг туристик ташкилотлари билан яхши алоқалар ўрнатилган. Яқинда Сурия, Миср ҳамда бир қанча Европа мамлакатларининг туристик фирмалари билан шартномалар имзоланди.

Ўзбекистон мустақилликка эришиб, жаҳон майдонига чиққанидан кейин мамлакатимизга қизиқиш тобора кучайиб бормоқда. Кейинги пайтда Ўзбекистонга келаётган сайёҳлар анча кўпайди. Бунга республикадаги сиёсий барқарорлик сабаб бўлмоқда. «ЎЗБЕКИНТУР» ўзининг ярим йиллик фаолияти даврида уч мингга яқин чет эл сайёҳларини қабул қилди. Биз шунингдек, қарийб икки минг кишини хорижий сафарларга жўнатдик.

— Бугунги кунда кўпчилик чет эл саёҳатига тижорат мақсадида чиқаётгани маълум. Сиз бунга қандай қарайсиз!

— Бунинг нимаси ёмон? Халқимизда қадимдан «ҳам зиёрат, ҳам тижорат», деган гап бор. Бундай сафарлар янги иқтисодий шароитнинг вужудга келгани туфайли амалга ошяпти. Биз мижозлар билан ишлаймиз. Тижорат саёҳатларига талаб катта. Шунинг учун биз бундай сафарларнинг ҳам йўналишларини ишлаб чиқамиз. Бундай сафарларнинг ҳақиқий сайёҳликка алоқаси йўқ, албатта. Шунинг учун бундай сафарлар билан асосан тижорат фирмалари шуғулланади. Бизнинг мақсадимиз эса — кишиларнинг ҳақиқий ҳордиқ чиқариши учун шароит яратиб беришдан иборат.

Тижорат сафарларини уюштирувчи фирмаларнинг иш сифатини яхшилаш мақсадида «ЎЗБЕКТУРИЗМ» миллий компанияси уларнинг фаолиятига ижозатнома бериш тажрибасини жорий этди. Олдиндан икки томонлама шартнома тузилади. «ЎЗБЕКИНТУР» ҳужжатларни расмийлаштириш, самолётларда ўрин олиб қўйиш, автобус билан таъминлаш, сайёҳларни кутиб олиш ва кузатиб қўйиш мажбуриятини олади. Бундай шартнома имзоланганидан кейингина компаниямизнинг махсус текширув комиссияси фирмага ижозатнома беради. Ўз мижозларига яхши хизмат кўрсатишни кафолатлай оладиган ҳамда хорижда ишончли ҳамкори бўлган фирмаларгина бизнинг ижозатномамизни олиши мумкин. Умуман, «ЎЗБЕКИНТУР» ҳамкорлик масаласига жуда жиддий қарайди. Биз ишни жаҳоннинг туристик фирмалари каталогини ўрганишдан бошлаймиз. Кейин фирмалар билан факс орқали алоқа ўрнатамиз. Энг ишончли фирмалар билангина алоқаларни давом эттирамиз.

— Бугунги кунда мижозларингизга нималарни таклиф қилишингиз мумкин!

— Ўзбекистонликлар бугунги кунда Таиланд, Туркия, Эрон, Бирлашган Араб Амирликлари ва бошқа мамлакатларга 5—7 кунлик қизиқарли саёҳатга чиқишлари мумкин. Фаолиятимиз доирасини янада кенгайтириш ниятидамиз. Ўрта ҳисобда ойига 6 та янги хорижий саёҳат йўналишларини ишлаб чиқяпмиз. Ҳозирги кунда Франция, Финляндия, Германия, Голландия, Буюк Британия, Америка Қўшма Штатларига саёҳат уюштиришга тайёрмиз.

Ноябрь ойида Лондонда халқаро туристик биржа-ярмарка уюштирилади. Бу нуфузли ярмаркада Ўзбекистон биринчи марта иштирок этади. «ЎЗБЕКИНТУР»нинг жаҳон майдонига чиқишида бу ярмарканинг аҳамияти катта эканини ҳисобга олиб, унда иштирок этишга жиддий тайёргарлик кўряпмиз. Хорижий сайёҳларни қизиқтирадиган янги йўналишларни қидиряпмиз. Бизнесменлар, ёшлар, оилалар, якка шахслар учун алоҳида-алоҳида сафарлар уюштирамиз. Шунингдек, сайёҳлар одатдаги Самарқанд, Бухоро, Хива зиёратларидан ташқари энди Шаҳрисабз ва Термизга, Фарғона водийсига ҳам боришлари мумкин. Сайёҳларга Марказий Осиёнинг ноёб тарихий ва маданий ёдгорликлари билан танишиш, Амир Темур ватани Шаҳрисабз, Ат-Термизий ватани Термизда бўлиш, Бухородаги Баҳоуддин Нақшбанд ва Туркистондаги Хожа Аҳмад Яссавий мақбараларини зиёрат қилиш имкониятлари ҳам яратиб берилади.

Баҳоуддин Нақшбанд таваллудининг 675 йиллиги тантаналарида иштирок этган жуда кўп мусулмонлар бизнинг хизматимиздан мамнун бўлишди. Чунки, уларнинг юртимизга қилган сафарини биз уюштирган эдик. Хорижий ҳамкасбларимиз бундан буён Баҳоуддин Нақшбанд ҳаёти ва фаолияти билан боғлиқ зиёратгоҳларга ҳар йили сафар уюштириш истагини билдирдилар.

Юртимизга келиш истагини билдирган барча сайёҳларни қабул қилиш ва уларга жаҳон талаблари даражасида хизмат кўрсатишни йўлга қўйиш мақсадида «ЎЗБЕКТУРИЗМ» Тошкент, Самарқанд, Бухорода янги шинам меҳмонхоналар қурмоқда.

ОҚ ОЛТИН — 93

ПАХТАКОРЛАР ДОВОН ОШДИЛАР

ХОРАЗМ. Туямўйин сув қурилиш трестига қарашли деҳқончилик ёрдамчи хўжалиги жамоаси йиллар мобайнида бир хил экин экилавериб, деярли яроқсиз ҳолга келиб қолган 75 гектар майдонда бу йил биринчи бор ғўза ўстирди. Астойдил парвариш туфайли ҳосил кутилганидан мўл бўлиб, теримга ҳам барвақт киришилди. Трест бошқарувчиси Розим Жуманазаровнинг Хоразмдаги махсус мухбиримиз қароргоҳига маълум қилишича, ўн иш кунидаёқ деҳқонлар давлатга пахта сотиш режасини бажаришга эришганлар. Улар ҳозиргача салкам 150 тонна юқори навли ҳосил йиғиштириб олишган. Терим'ни жадал давом эттираётган пахтакорлар ялпи ҳосилни 250 тонна, яъни гектаридан 33 центнерга етказишни мўлжаллаб меҳнат қилишмоқда.

Умуман, Хоразм воҳасида пахтакорларимиз бу йил заҳматли меҳнатлари эвазига баракали ҳосил етиштиришга эришган. Бу вилоятда шу кунларда йиғим-теримнинг юқори суръатлар билан олиб борилаётганидан ҳам далолат бериб турибди.

Поп туманидаги «Қўштепа» жамоа хўжалиги пахтакорлари 940 гектар майдоннинг ҳар гектаридан режадаги 26 центнер ўрнига 35 центнердан ҳосил олиш учун курашмоқдалар. Деҳқонлар бу йил юз фоиз ҳосилни машиналарда териб олишни мўлжаллашмоқда. Бунинг учун пухта ҳозирлик кўрилмоқда.

СУРАТДА: жамоа хўжалик бошқаруви раиси Ғафуржон Қўчқоров механик ҳайдовчи билан машина терими хусусида суҳбатлашмоқда.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

ҚОНУНГА ИТОАТ

АДОЛАТЛИ, ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТНИНГ ЭНГ МУҲИМ ВА АСОСИЙ ҚОИДАСИ — ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ДЕВОНИНИНГ ҲУҚУҚИЙ МАСАЛАЛАР БЎЙИЧА МАСЪУЛ ХОДИМИ, ҲУҚУҚШУНОСЛИК ФАНЛАРИ НОМЗОДИ ОРОЛ ЭРНАЗАРОВ БИЛАН МУСОҲАБАМИЗ ШУ ХУСУСДА БЎЛДИ.

— Туб иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш ҳамда бошқариладиган бозор муносабатларига ўтиш ўзининг ҳуқуқий асосларига ва татбиқ этилиш механизмларини, ҳуқуқий-демократик давлат қуриш, уни бошқариш эса жамият ҳаётини ҳуқуқий барқарорлаштиришни талаб этади. Ҳуқуқшунос сифатида сизнинг шу борадаги фикрингизни билмоқчи эдик...

— Аввало, айтиш керакки, қонунга итоат — ҳуқуқий давлатни барпо қилиш, адолатли демократик давлатнинг асосий қоидаларидан биридир. Чунки давлат ҳуқуқсиз, ҳуқуқ эса давлатсиз ҳеч қачон ўз вазифасини бажара олмайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг бўлиб ўтган 13 та сессиясида 120 дан ортиқ хўжалик механизмининг иқтисодий ва ҳуқуқий асосларини ёритиб берувчи қонун қабул қилинди. Ўнлаб лойиҳалар ўз навбатини кутиб турибди. Ва қабул қилинган қонунларимизнинг аксариятида мустақил давлатимизнинг иқтисодий, сиёсий, ижтимоий-маданий ривожланиши ҳамда миллий одат, анъана ва нуфуз сиёсати, ютуқлари эътиборга олинган.

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши 1991 йил 31 августда «Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллигини эълон қилиш тўғрисида» қарор, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг Қонунини қабул қилиб, 1991 йил 1 сентябрда давлат Мустақиллигини эълон қилган бўлса, мустақил Ўзбекистон учун навбатдаги улкан тарихий-ҳуқуқий воқеа 1992 йил 2 мартда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти томонидан республикамизнинг тан олинганлиги ва жаҳондаги барча давлатларнинг тенг ҳуқуқли халқаро аъзоси сифатида эътироф этилганлиги халқаро миқёсга эга бўлган муҳим сиёсий, ҳуқуқий воқеликдир. Ўзбекистон давлати мустақиллиги эса дунё мамлакатларининг кўпчилиги томонидан юридик нуқтаи назардан «де юре» сифатида Конституцион асосда тан олинди.

Республикамиз Президенти ташаббуси билан Марказий Осиё давлатлари ҳамдўстлигининг вужудга келиши, Хельсинкидаги ва Швейцариядаги расмий учрашувлар, Марказий Осиё республикалари ва уларга қўшни бўлган Шарқ мамлакатлари ўртасида эркин иқтисодий алоқалар равнақига хизмат қилувчи Иқтисодий Ҳамкорлик Ташкилоти (ИҲТ) анжуманидаги муҳим таклифлар, турли мамлакатларга дўстона сафарлар, Марказий Осиёда ягона Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университетининг очилиши, жаҳон мамлакатларининг Мустақил Ўзбекистоннинг ўз мажбуриятларини тўлиқ бажара олиш имкони борлигини тан олганлиги Ўзбекистоннинг халқаро миқёсдаги обрўсини, унинг мақомини кундан-кунга юқорига кўтармоқда ва мустаҳкамламоқда...

— Орол ака, шу ўринда республикамизнинг чет мамлакатлардаги мавқеи хусусидаги фикрларингиз... (Айниқса, иқтисодий ҳамкорлик борасидаги).

— Юртимизнинг, халқимизнинг фаровон келажаги учун хизмат қилишга бел боғлаган республика раҳбарияти Ўзбекистонни халқаро майдонга олиб чиқишга муваффақ бўлди, деб тўлиқ ғурурланишимиз мумкин. Мисол учун, республика раҳбарияти қайси мамлакатга боришидан қатъи назар, улардан ёрдам сўрамай, балки ўзаро тенглик ва самарадорлик асосида ҳамкорликка чорламоқда ва битимлар, шартномалар тузилмоқда. Чунки ҳар қандай давлат ўзининг мустақиллик мақомига эга бўлар экан, бу мақом, айниқса, ташқи иқтисодий-ижтимоий, сиёсий ва ҳуқуқий алоқалар орқали кўпроқ амалга ошади. Ўзбекистон Республикаси эса ёрдам кўрсатиш объекти сифатида Европа тараққиёт ва ҳамкорлик қўмитасининг рўйхатига киритилиши давлатимиз учун муҳим катта ишонч ҳисобланади.

Республикамиз иқтисодиёти барқарорлашиб бораётган пайтда унинг ҳуқуқий негизини яратиш ва уларни турмушга татбиқ этиш механизмини ишлаб чиқиш ҳам тўлиқ амалга оширилмоқда. Бу ерда давлатимиз Парламенти томонидан қабул қилинган Қонунлар ўз самарасини кўрсатмоқда. Айниқса, «Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасида чет эл инвестициялари тўғрисида»ги, «Монополистик фаолиятни чеклаш тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикаси билан халқаро молия институтлари ўртасидаги халқаро заём ва кафолатли шартномалар ҳамда битимларни ратификация қилиш ва денонсация қилиш тўғрисида»ги, «Валютани тартибга солиш тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикасининг чет давлатлардаги дипломатик ваколатхоналари бошлиқларини тайинлаш ҳамда чақириб олиш тартиби тўғрисида»ги Қонунлар ҳамда давлатимизнинг чет иқтисодий-ҳуқуқий ва бошқа муносабатлари билан боғлиқ бўлган Қонунларнинг қабул қилиниши, уларнинг тўлдирилиши Ўзбекистон Республикасининг жаҳон давлатлари ўртасидаги тутган ўрнини, обрўйи, шаъни, қадр-қимматини бирмунча оширди ва бошқа йирик давлатлар сафидан ўз ўрнини эгаллашига ҳуқуқий кафолат яратиб берди.

— Парламент томонидан қабул қилинган Қонунлар билан бир қаторда Мустақил Республикамизнинг халқаро ҳуқуқ субъекти эканлигини тан олдирувчи ва уни турмушга татбиқ этувчи ҳуқуқий асосларнинг яратилиши республикамизнинг ҳуқуқий мақомини янада мустаҳкамламоқда. Айниқса, мана шу муносабатлар яқиндагина қабул қилинган Мустақил давлатимизнинг Конституциясида ўз ифодасини топди. Шу ҳақда ҳам қисқача тўхталиб ўтсангиз.

— Конституция — бу инсонпарварлик ғояларининг тантанаси, одилона ва мустақил давлатимизнинг иқтисодий, сиёсий, ижтимоий, маданий ривожланишининг кафолати ҳисобланади ҳамда миллий одат, анъана ва ютуқларимиз, ҳуқуқий маданият, нуфуз сиёсати ва маданияти оламининг ютуқларидан фойдаланиш имкониятини тўлиқ таъминлашни асосий вазифа қилиб қўйди. Республикамиз Конституциясида давлатимизнинг ижтимоий, иқтисодий маданий тараққиёт йўлининг сиёсий-ҳуқуқий негизларини яратиш билан биргаликда Ўзбекистоннинг жаҳон давлатлари ўртасидаги мавқеини ва бу давлатларнинг унга келажакда бўладиган муносабатларини ҳам белгилашга эътибор қаратилган.

Мустақил давлатимиз Конституциясининг асосий мақсади ва вазифалари «халқ иродасини — инсон манфаатини кўзлаш, унинг моддий ва маънавий талабларини тобора ва тўлиқ қондириб бориш, айниқса, шахс ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчларининг амалга оширишни кафолатини яратиш ва уни муҳофаза этишдир».

Конституциянинг ҳар бир моддаси, ҳар боб ва бўлимларида қанчадан-қанча ҳуқуқлар, бурчлар ва эркинликлар баён қилинган. Масалан, биргина иккинчи бўлимни олиб қарасак, «Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари» деб аталиб, унда фуқароликка эга бўлиш ва уни йўқотиш асослари, шахсий ҳуқуқ ва эркинликлар, сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлар, бу ҳуқуқларнинг кафолатлари тўлиқ ёритиб берилганлигининг гувоҳи бўласиз.

Ҳар бир фуқаро мустақил давлатимизда тенглик асосида, бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиши, уларнинг жинси, ирқи, дини, миллати, тили, ижтимоий келиб чиқиши, жамиятда тутган ўрни, эътиқоди ва мавқеидан қатъи назар, Конституцион асосда тенг эканлигининг эътироф этилиши билан унинг тўлиқ кафолати яратилганлиги кўриниб турибди. Давлатимиз ҳудудида истиқомат қилиб келаётган барча миллат ва элатларнинг миллий урф-одатлари, анъаналарига, яшаш қоидаларига, тили ва маданий бойликларига ҳурмат билан муносабатда бўлиш, қадрияти ва ўзига хослигини сақлаган ҳолда уларни ривожлантириш шарт-шароитлари тўлиқ таъминланилган. Барча фуқароларнинг бир-бирлари билан тенглиги эътироф этилиб, айрим шахсларга қўлланилиши лозим бўлган имтиёзлар, фақат ижтимоий адолат принциплари асосида бўлиши тўлиқ кафолатланади. Фуқароларнинг истаган динига эътиқод қилиши ёки қилмаслиги ўзларининг ихтиёрларига берилган. Бу ҳуқуқларни амалга оширишни давлат ўз ҳуқуқий нормалари орқали кафолатлайди, мустаҳкамлайди ва уларнинг дахлсизлигини таъминлайди.

Республика фуқаролари ва давлатнинг бир-бирига нисбатан бўлган ҳуқуқлари ва бурчларининг ўзаро боғлиқлиги тўлиқ кўрсатилган бўлиб, барча фуқароларнинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини амалга оширишда давлат томонидан тўлиқ ҳимоя қилиниши ва фақат суд қарорлари асосидагина баъзи ҳуқуқлари ва эркинликларининг чегараланиш нормаларининг кўрсатилиши барча фуқароларнинг ҳуқуқий мустақиллигини янада мустаҳкамлайди.

Фуқароларнинг ҳуқуқларини шахсий, сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқларга бўлиб, ҳар бирининг тўлиқ мазмуни, ваколат доираси, ҳимоя этилиши ва бир-бирларидан фарқлари, уларнинг кафолатланиши белгилаб берилди. Айниқса, ана шу фуқаролик ҳуқуқларидан бири — шахсий ҳуқуқларнинг ривожлантирилишига ниҳоятда катта эътибор берилди. Унда шахсий ҳуқуқлар икки қисмга бўлинган, яъни мулкий характерга эга бўлмаган шахсий ҳуқуқлар ва мулк билан боғлиқ бўлган шахсий ҳуқуқларга бўлинади.

— Сиз, мана, Мустақил Ўзбекистонимиз Конституцияси ҳақида гапирдингиз, ўзингиз ҳам шу Конституцияни ишлаб чиқишда ўз ҳиссангизни қўшдингизми ва Конституциямизнинг ўзига хослиги ҳақида сизнинг шахсий фикрингиз?

— Ҳа, мен ҳам Конституцияни ишлаб чиқишда мутахассислар қатори бироз гина бўлса-да, ҳиссам бор, деб мағрурланаман. Чунки ҳуқуқий масалалар бўйича масъул ходим бўлганлигимнинг ўзи ҳам бунда қатнашишимни тақозо этади.

Давлатимиз тарихида бир неча Конституциялар қабул қилинган бўлса-да, лекин янгиси тубдан фарқ қилади. Айниқса, унда фуқароларнинг шахсий номулкий ҳуқуқларининг, ҳар бир инсоннинг шаъни, ор-номуси, қадр-қиммати, обрўси, иззати ва инсондан ажратиб, бошқа шахсларга ўтказиб бўлмайдиган бошқа шахсий номулкий характерга эга бўлган ҳуқуқлари ҳамда шахсий ҳаётига ҳар қандай шаклда аралашишга йўл қўйилмаслиги, ҳатто жиноят содир этганликда айбланаётган ёки гумон қилинаётган ҳар бир шахснинг иши суд ҳайъати томонидан кўриб чиқилиб, унинг айби аниқланилмагунига қадар уни айбдор эмас, деб ҳисоблаш каби ҳуқуқларнинг мавжудлиги билан Конституция мазмуни янада бойитилган.

Янги Конституциямизнинг юксаклигидан яна бири — ҳар бир шахснинг ўз фикри ва мулоҳазаларини фақат давлат ёки шахсий сирлар га қарши бўлмаган асосда мустақил ифодалаш эркинлиги имкониятининг яратиб берилганлиги, ёзишмалар, телефонда сўзлашувлар сирини ошкор қилмаслик муносабатларининг таъминланилганлигидир. Шунингдек, барча фуқароларнинг уй-жой дахлсизлигини бузиш, рухсатсиз тинтув ўтказиш ва уни кўздан кечириш каби ноқонуний ҳаракатларни содир этишга йўл қўймасликни таъминлаш ва диний қарашларни мажбуран сингдиришга йўл қўйилмаслиги билан бу нормалар тўлиқ асосда ажралиб туради.

Инсоннинг ижодкор, меҳнаткаш, азим ва улуғ шахс эканлигини эътироф этиб, унинг жамиятни ва давлат ишларини бошқаришда бевосита ёки ўз вакилларини сайлаш, ўзини-ўзи бошқариш асосида референдумлар ўтказиш каби демократик ҳуқуқларнинг кенгайтирилиши билан фарқ қилиши — Конституциянинг ютуқлари дан биридир.

— Бозор муносабатларини ривожлантиришда, айниқса, унинг ҳуқуқий механизмини таъминлашда давлат томонидан истеъмолчиларнинг ҳуқуқлари устунлигини эътиборга олган ҳолда барча ҳуқуқий муносабатлар субъектларига мустақиллик, тенглик, фаоллик кўрсатиш, иқтисодий рақобат, тадбиркорлик, самарали меҳнат қилиш имкониятлари тўлиқ яратилди, деб ўйлайсизми?

— Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини — хилма-хил шакллардаги мулклар ташкил этади. Яъни, ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли. Ҳар бир мулкдор, қандай шахс бўлишидан қатъи назар, ўз мулкидан ўз хоҳишича ёки қонунларда, низомларда кўрсатилган ваколатлар асосида фойдаланар экан, улар, аввало, бошқа шахсларнинг манфаатларига, айниқса, экологик муҳитга ва давлат манфаатларига зарар етказмасликлари лозим эканлигига бурчлилиги билан ҳам фарқ қилади.

Айниқса, Ўзбекистон иқтисодиётининг негизини ташкил этувчи хилма-хил мулкчилик шаклларининг барчаси ва хўжалик юритишнинг қулай бўлган шаклларини танлаб олишга, фуқароларнинг, жамоа ва давлатнинг ўз мулкларига бўлган муносабатларининг мутлақлигини янада мустаҳкамлаиниши, уларнинг тенглик асосида ҳимоя қилинишига катта эътибор қаратилган. Конституцион асосда бошқа мулк шакллари каби хусусий мулкнинг дахлсизлиги ва давлат томонидан тўлиқ ҳимояланиши мустаҳкамлаб қўйилди ва бозор иқтисодиётининг янада ривожланиши, ҳуқуқий муносабатларнинг ойдинлашиши билан уларни таъминловчи ҳуқуқий асосларнинг ёки механизмларнинг кўрсатиб берилганлиги билан мутлақо фарқ қилади.

Шахсларнинг банкларга қўйилган омонатлари, қимматли қоғозлари ва мерос ҳуқуқлари қонун билан кафолатланиши, мероснинг, омонатнинг сир сақланиши тўлиқ таъминланиши ҳар бир шахснинг меҳнат қилиш, касб танлаш, ишсизликдан ҳимоя қилиниш ҳуқуқлари ҳамда қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, боқувчисидан маҳрум бўлганда уларга тааллуқли бўлган ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқлари Конституцияда тўлиқ, кенгайтирилган асосда ўз ифодасини топди ва бундан кейин ҳам бу масала давлатимизнинг биринчи вазифаси эканлиги яна бир марта кўрсатилди. Ҳар бир шахснинг билим ва малакали тиббий ёрдам олиши, ижод эркинлиги каби ҳуқуқлари кенгайтирилди ҳамда инсоннинг ижодкор эканлиги ва уни ривожлантириш учун барча имкониятларни яратиб бериш лозимлиги Конституцион асосда мустаҳкамланди.

Суҳбатдош:
Беҳзод НОРБОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БАЙРАМГА ТАКЛИФ ЭТАМИЗ!

Ўзбекистон Республикаси Маданият ходимлари Касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси «Ўзбектуризм» миллий компанияси билан ҳамкорликда 26 сентябрь куни пойтахтимиздаги «Меҳржон» маданият ва истироҳат боғида «Бутунжаҳон туризм» кунига бағишланган катта байрам дастурини ташкил этиб, уни шаҳримиз меҳнаткашлари ва меҳмонлари диққатига ҳавола этади. Мазкур байрам дастури хусусида Ўзбекистон маданият ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси раисининг ўринбосари Ғ. ЙЎЛДОШЕВ мухбиримизга қуйидагиларни сўзлаб берди.

— Биз бу байрамга «Ўзбектуризм» миллий компанияси билан биргаликда пухта тайёргарлик кўрдик. Пойтахтимиз аҳлини дам олишини янада сермазмун қилиш мақсадида ташкил этилган ушбу анжуманнинг дастури ғоят ранг-баранг тузилгандир. «Меҳржон» боғи уч қисмга бўлинди. Биринчиси: марказий саҳнада таниқли санъаткор Малика Аҳмедова раҳбарлигидаги рақкосалар жамоаси, Муҳиддин Қориёқубов номидаги Давлат филармонияси ҳамда Алишер Навоий номидаги академик театр санъаткорлари томошабинларни хушнуд этишади.

Иккинчи саҳна эса болалар ва кичкинтойларга аталган. Ёш томошабинлар қўғирчоқ театри ва цирк артистларининг чиқишларини мазза қилиб томоша қилишади. Учинчи саҳна эстрада санъати ихлосмандларига аталган. Ушбу томошалар билан бир қаторда болалар учун моллар, совға-ёдгорликлар, қандолат маҳсулотлари савдоси уюштирилади.

Самарқанд шаҳридаги «Гелиои» заводида ишлаб чиқарилган кичик ҳажмдаги телевизорларнинг биринчи партияси савдо тармоқларига чиқарилди. Янги маҳсулот тасвирининг тиниқлиги, қулайлиги ва нисбатан арзонлиги билан харидорларга манзур бўлмоқда.

СУРАТДА: 1. Корхона ишчиси Марифат Луқмонова янги маҳсулотини намойиш этмоқда. 2. Йиғувчи Матлуба Солиева иш устида.

Тасвирга туширувчи Д. ҒОФУРОВ.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

ЭНДИ ЕНИЛҒИ ДАРКОР ЭМАС

ШОФИРКОН. Қоратепа массивидан анчагина ерлар ўзлаштирилди. Ерни суғориш имконияти топилмай турган бир пайтда туман электр тармоқлари корхонаси ишчи-хизматчилари 8 километр масофага юқори кучланишли электр линияси тортиб бериши. Шу баҳонада Абдуллахон зовурига ўрнатилган 2 та насос ҳам электрлаштирилди. Бундан ташқари ёнилғи тақчиллиги туфайли ишлатилмаётган 4—5 та қудуқ ҳам ишга тушди.

«АФШОНА»НИНГ СОВҒАСИ

БУХОРО шаҳридаги «Афшона» ассоциацияси аёллар халатлари, турли хил қўйлаклар тикади.

Яқинда ассоциация маъмурияти вилоят болалар касалхонасининг қулоқ, бурун, томоқ хасталиклари бўлими шифокорларига 32 дона оқ халат ҳадя қилди.

М. ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«Мақсад: корхона довруғини жаҳонга ёйиш»

ДЕЙДИ «УЗДЭУ ЭЛЕКТРОНИКА» БОШ ДИРЕКТОРИ ЧО КЮНГ

Чо Кюнг — Жанубий Корея «ДЭУ» корпорациясининг етакчи ишбошиларидан ҳисобланади. У Сеул шаҳридаги механика университетини тамомлаган. Айни кунларда «ЎзДЭУэлектроника» («Зенит») қўшма корхонасининг бош директори лавозимида ишлаётир. Бунга қадар «ДЭУ» корпорациясининг Америка Қўшма Штатларидаги жаҳонга машҳур халқаро телеграф-телефон компанияси, автомобиль фирмаси, самолёт моторлари ишлаб чиқарувчи корхона ва бошқа фирмаларни оёққа турғазишда кўп саъй-ҳаракатлар қилган.

Чо Кюнгнинг мақсади — Ўзбекистон—Корея қўшма корхонасини ҳам яқин йиллар ичида ана шундай дунёга донги кетган корхоналар қаторига олиб чиқиш.

— Чо Кюнг жаноблари, суҳбатимиз аввалида корпорациянгизнинг жаҳон миқёсида тутган ўрни ва унинг бугунги кунда амалга ошираётган ишлари хусусида қисқача тўхталиб ўтсангиз.

— Бажонидил. Бизнинг «ДЭУ» маҳсулот ишлаб чиқариш ва уни экспорт-импорт қилиш бўйича дунёда етакчи ўринлардан бирини эгаллайди. Унинг юздан ортиқ мамлакатларда ишлаб чиқариш корхоналари мавжуд. Уларнинг асосий маҳсулотлари: алоқа воситалари, кийим-кечаклар, роботлар, генераторлар, двигателлар, металларга ишлов берувчи дастгоҳлар, экскаваторлар, оғир юк ташувчи машиналар, енгил автомобиллар, кемалар... Бу рўйхатнинг санаб адоғига етиш қийин.

Ҳозирги кунда шундай маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган корхоналар собиқ СССРнинг бир қанча республикаларида ҳам очилган ва ишга туширилмоқда. Натижада йиллик даромадимиз 9 миллиард долларни ташкил этаяпти. Ўзбекистондаги мавжуд қўшма корхоналардан эса ҳар йили 1,2 миллиард доллар фойда олиш мўлжалланаяпти.

— Ўзбекистонда қўшма корхоналар очишларингизга нима туртки бўлди? Умуман, бундан кўзланган мақсад?

— Ростини айтсам, корпорациямизнинг дунёдаги кўплаб мамлакатларда турли хил фирмалари бўлсада, республикангизда ҳам корхона очиш ҳақида ўйлаб кўрмагандик. Чунки бу мамлакат биз, ишбилармонлар учун очилмаган қўриқ эди. Ўтган йили Ўзбекистон Президенти жаноб Ислом Каримов Кореяга амалий ташрифи давомида бир гуруҳ ишбилармонларимиз билан учрашиб, республикадаги мавжуд имкониятлар ҳақида сўзлаб берганди. Шундан сўнг бу ердаги шарт-шароитларни ўрганиб, корпорациямиз ходимлари билан аниқ бир қарорга келдик. Ишлаб чиқармоқчи бўлган маҳсулотларимизнинг дастлабки намуналарини савдога қўйганимизда, нафақат Ўзбекистонда, балки Марказий Осиё ҳудудида ҳам унга бўлган талаб кучли эканлиги маълум бўлди.

Бундан ташқари, бизнинг яна бир мақсадимиз шуки, бугунги бозор иқтисодиётининг оғир дамларини бошидан кечираётган Ўзбекистон халқининг оёққа туриб олиши учун имкон қадар кўмаклашиш ва ўзаро манфаатли ҳамкорликларни янада кенгайтиришдир.

— Ушбу корхонада, асосан, қанақа маҳсулотлар ишлаб чиқариш режалаштирилган?

— 1994 йилга қадар 500 мингта дазмол, 100 мингта видео ва шунча миқдорда рангли телевизорни савдо шохобчаларига чиқармоқчимиз. Кейинчалик эса шулар қаторида аудиодиски, радиотелефон, чангютгич, кирювиш машиналари тайёрлаш ҳам йўлга қўйилади. Агар ишларимиз юришиб кетгудек бўлса, халқ истеъмол моллари турларини секин-аста кўпайтириб бораверамиз.

— Янги маҳсулотларни ишлаб чиқариш учун, шубҳасиз, корхонани қайта жиҳозлаш ва таъмирлаш зарур бўлади?

— Бу — ҳақиқат. Тошкентда иш бошлаганимизга бор-йўғи тўрт ой бўлаётганига қарамасдан, ана шу қисқа муддат мобайнида корхонани тўлиқ қайта жиҳозлаб, деярли маҳсулот ишлаб чиқаришга тахт қилиб қўйдик. Уларнинг дастлабки турлари шу йилнинг ноябрь ойидан бошлаб савдога чиқарилади.

— Маҳсулотларингизни кўпроқ экспорт учун мўлжаллаяпсизларми ёки маҳаллий валютага ҳам сотишни кўзлаяпсизларми?

— Ишлаб чиқариладиган маҳсулот турлари асосан экспортга мўлжалланган. Улар Эрон, Туркия, Саудия Арабистони, шунингдек, собиқ СССРнинг бир қатор республикаларига юборилади. Маҳаллий валютага келсак, бу ҳақда ҳозирча ўйлаб кўраяпмиз. Лекин шу нарса аёнки, ушбу масала ҳам яқин ойлар ичида ижобий ҳал этилиши шубҳасиз.

— Чо Кюнг жаноблари, маълумки, хорижлик ишбилармонлар фойда бўлмаса, бирор жойга ортиқча сармоя сарфлашни ўзига эп кўришмайди. Демоқчиманки, мазкур корхона билан тузилган шартномага кўра тушадиган фойда харажатларингизни қоплай оладими ёки?..

— Биз шу пайтгача ўндан зиёд корхонага сармоя сарфлаб, амалда синаб кўрганмиз. Шахсан ўзим Швейцарияда битта, Америкада тўртта корхонани оёққа турғазишда бош бўлганман. Бугунги кунда уларнинг ҳаммаси ўз маҳсулотларини экспорт-импорт қиладиган жаҳондаги энг замонавий корхоналарга айланган. Юқорида айтганимдек, Тошкентдаги корхонамиз ҳам яқин йиллар ичида ўшалар сирасига кириши шубҳасиз. Даромадга яраша буромад, деганларидек, шу йилнинг ўзидаёқ 60—70 миллион доллар фойда олишни белгилаганмиз. Лекин асосий гап фақат пулда эмас. Мақсадимиз — Ўзбекистон ўз иқтисодини тиклаб олишига ёрдам бериш. Бунинг учун ички имкониятларингиз шарт-шароитларингиз етарли. Фақат улардан оқилона фойдалана билиш керак. Биз худди шу йўлдан бораяпмиз: хом ашёни четдан келтирмасдан, республикангиз ҳудудидан қидириб топмоқдамиз. Бундан ташқари, келишувга мувофиқ миллий кадрлар тайёрлашни ҳам йўлга қўяяпмиз. Масалан, бу йил 16 киши Кореяда малакасини ошириб қайтган бўлса, янги йилдан бошлаб яна 50—60 киши мамлакатимизга юборилади.

— Ўзбекистон сизда қандай таассурот қолдирди?

— Очиғи, дастлабки кунлиёқ ўлкангиз менинг тасаввуримдан ҳам зиёда эканлигига амин бўлдим. Айниқса, одамларнинг корейс халқидек меҳмондўст, ширинсўзлиги, шунингдек, икки халқ муносабатларида қандайдир бир ўхшашлик борлигидан ўзимни бегона ҳис қилмаяпман. Ёзнинг бироз иссиқлигини ҳисобга олмаганда, бу ерга жуда ҳам кўникиб қолдим. Хуллас, мана шундай ажойиб юртда иш бошлаганимдан ҳеч қачон нолимайман.

— Оилангиз ҳам Тошкентда бўлса керак?

— Яқинда уларни кўчириб келдим. Уч фарзандим бор. Ҳозир улар пойтахтдаги корейс мактабларининг бирида ўқишаяпти.

— Мабодо ўзбек тилини ўрганиш ниятингиз йўқми?

— Албатта, ҳар бир киши иккинчи мамлакатни ихтиёр этгандан сўнг ўша юртнинг тилини, урф-одатини билиши шарт. Шундагина у ана шу элнинг ҳурматига сазовор бўла олади. Бу нарсани мен ҳали чет элларда ишлаб юрган пайтларимдаёқ жуда яхши англаб етганман. Шунинг учун Тошкентга илк бор келганимдаёқ, ўзбек тилини ўрганишга киришдим. Ҳозир давлат тилида саломалик қилиб, ҳол-аҳвол сўраша оламан. Ишимизга тааллуқли бир неча сўзларни ҳам ўрганиб олдим. Насиб этса, бу бой тилни тўлиқ ўзлаштириш ниятим бор.

— Самимий суҳбатингиз учун раҳмат. Бундан кейинги ишларингизга омад тилаймиз!

«Халқ сўзи» мухбири
Баҳодир ОСТОНАҚУЛОВ
суҳбатдашди.

Жаҳон 24 соат ичида

ТОКИО. Россия Федерацияси Президенти Борис Ельциннинг илгари октябрь ойига белгиланган Токио сафарининг аниқ муддати ҳозирча Россия ва Япония ҳукуматлари ўртасида келишиб олингани йўқ. Япония Ташқи ишлар вазирлигининг матбуот котиби Тэрусукэ Тэрада Рата-ТАСС мухбирига шу ҳақда маълум қилди.

Матбуот котибининг таъкидлашича, Россия Президентининг ташрифи дастури юзасидан икки томонлама маслаҳатлашув давом этмоқда.

* * *

ПЕКИН. Дунёда юз бераётган ўзгаришлар Катманду ва Пекин ўртасидаги дўстона муносабатларга ҳалал бермади, деди Хитойга расмий ташриф буюрган Непал Қироли Бирендра Бир Бикрам Шоҳ Дев. — Менинг мақсадим — Непал—Хитой алоқаларини янада равнақ топтиришдан иборат.

Етти кунлик сафар чоғида Қирол Бирендра билан Хитой Халқ Республикаси раиси Цзян Цзэмин ва Давлат Кенгаши бошлиғи Ли Пэн ўртасида минтақавий ҳамда халқаро муаммолар юзасидан музокаралар бўлиб ўтади.

* * *

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон Бош вазири Нарасимха Рао уч кунлик расмий ташриф билан Эрон Ислом Республикасига жўнаб кетди. Сафар давомида Нарасимха Рао Эрон Президенти Али Акбар Ҳошимий Рафсанжоний, Ташқи ишлар вазири Али Акбар Вилоятий билан учрашишни режалаштирган. Учрашувлар чоғида халқаро ва икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар, шунингдек, минтақавий хавфсизликни таъминлаш масаласи юзасидан кенг миқёсли музокаралар бўлиши кутилмоқда.

Икки ўртада иқтисодий ҳамкорлик борасида ҳам мулоқотлар бўлиб ўтади. Жумладан, нефть ва газ саноати, шунингдек, бошқа истиқболли соҳаларда икки томонлама алоқаларни ривожлантириш масалалари муҳокама қилинади.

* * *

РАВОТ. Фаластин озодлик ташкилоти ҳозирда Жазоир, Ливия, Судан, Иордания, Ироқ ва Мисрда жойлашган Фаластинни озод қилиш армияси чекланган қисмларини қайта тузиш бўйича қарор қабул қилди. «Ас-сабоҳ» газетасининг хабар беришича, Фаластин Озодлик Ташкилоти ижроқўми раиси Ясир Арафат имзолаган мазкур ҳужжатга кўра, яна бир ойдан сўнг Фаластин армияси бўлинмалари Миср ва Иордания ҳудудидагина сақланиб қолади.

МАО ЦЗЭДУНГА ҲАЙКАЛ ЎРНАТИЛМОҚДА

Хитойда Мао Цзэдунга яна ҳайкал ўрнатилмоқда. «Улуғ йўлбошчи» маҳобатли бронза ҳайкалининг баландлиги 8 метрдан ортиқроқ бўлади. Ҳайкални Мао Цзэдун ёшлигида таҳсил олган Чанша шаҳридаги биринчи Хунань педагогика билим юрти жамоаси буюртмасига кўра Сичуан вилояти ҳайкалтарошлари бунёд этмоқда.

Собиқ раҳбарнинг 100 ёшга тўладиган куни — 26 декабрда ҳайкал очилишига бағишланган тантанали маросим бўлади.

ЛОТИН АМЕРИКАСИ — ЭРКИН САВДО ҲУДУДИ

Венесуэла, Колумбия ва Мексика Марказий Америка мамлакатлари билан савдо-сотиқ ишларини ривожлантиришга қарор қилди. Уларнинг мақсади ўз қитъаларини эркин савдо ҳудудига айлантириш. Шу ниятда уч мамлакат Ташқи ишлар вазирлари Коста-Рика, Никарагуа Гондурас ва Сальвадорда бўлиб, давлат раҳбарлари билан музокаралар ўтказди.

НАЖМИДДИН ПОЛВОН

«Ҳалол эмас», «Полвон, паст кетманг», «Икки елкаси тегмадику». Давранинг гоҳ у, гоҳ бу томонидан эшитилаётган ҳайқириғу бақириқлар полвоннинг суяк-суягини зирқиратиб юборди. Даврага важоҳат билан отилиб чиқди. «Рақибим тан бериб кетди-ку, мен паст кетибманми? Қайтадан олишаман», — дедию даврани безовта айланаверди.

Оломон орасидан чиқиб келган иккинчи полвон тан бердим ишорасини қилиб қўлини кўксига қўйган куйи: «Солимини (совриндемоқчи) беринглар», — деди-да, даврани тарк этди. Яна ғала-ғовур бошланди. «Энди ким чиқаркин», «Бас келадиган борми?», «Учта полвонимизни йиқитди-я». Шу пайт даврага йигирма ёшлардаги йигит чиқди. Яна ҳар жойдан «Сенинг тенгинг эмас, майиб қилади», «Бу ўртада унга тенг келадиган йўқ...» каби луқмалар эшитилди. Бу гаплар қанчалик аччиқ ботмасин талабгор кенг яғринли елкасига кураш чопонини ташлаб, даврани айлана бошлади.

Ҳакам курашишга рухсат берди. Орият учун қаттиқ талашадиган томаликларнинг атоқли полвонлари йиқилаверганидан ранг-қутлари ўчган. Улар чурқ этмасдан кузатишар, хаёлларида бир фикр чарх айланарди: «Қанийди полвонимиз йиқитса». Полвонлар қўл бериб кўришишди. Бири ёш ва чаққон, иккинчиси кучли ва келбатли. Икки полвон бир-бирининг ёқасидан тутишди. Ана шунда ғойибдан куч келдими, ёки эскичасига айтганда чордона қуриб ўтирганлар наздидагидай Ҳазрати Шеру Худо қўлладими, ишқилиб ёш йигит рақибига «туя чил» амалини қўллаб, белидан тўғаноқ солди ва бўксадан ошириб йиқитди, қум-тупроқ чангиб кетди. «Қойил! Қойил...» деган ҳайқириқлар атрофни тутди. Кимларнингдир кўзида қувончдан ёш қалқди. Шу давранинг зўри саналаётган Болта полвонни йиқитган ёш йигит кейинчалик довруғи Ўзбекистоннинг турли бурчакларигача етиб борган Нажмиддин полвон эди.

Халқ полвони номини олган Нажмиддин Эгамбердиев тўғрию ёлғон, инсофу надомат, орияту азият, андишаю юзсизлик, муруввату очкўзлик бир-бирига қарама-қарши дунёда 75 йил яшади. 1989 йилнинг 28 декабрида Нурота туманининг Жарма қишлоғида ҳаётдан кўз юмди.

Қозоқ халқининг ори бўлган Ҳожи Мукан полвон отига суяниб, дунёдан кўз юмган экан. Нажмиддин полвон эса ўзи яратган токзорларга қараган куйи фанодан бақога равона бўлди. Забардаст инсон шу тариқа орамиздан кетди.

Ўз халқининг номуси бўлган баҳодир инсон Нажмиддин полвон қаерда кураш борлигини эшитса ўша ерда ҳозир бўларди. Етиб боролмаса туни билан ўшани ўйлаб мижжа қоқмай чиқарди. Умрининг ўттиз икки йилини кураш майдонларида — халқ тўйларида, сайллардаги қизғин баҳсларда ўтказди.

...1951 йил. Тошкент шаҳрининг собиқ «Комсомол» кўлида вилоятларнинг энг атоқли полвонлари иштирокида республика биринчилиги ўтказилди. Кураш сўнггида вазнлар бўйича ғолибликни эгаллаган полвонлар мутлақ биринчилик учун гиламга чақирилди. (Биринчиликда вазнлари бўйича ғолиб чиққан Раҳмат полвон Жумаев ва Нажмиддин полвоннинг сурати «Қизил Ўзбекистон» газетасида эълон қилинди. Ўшанда уларга эсдалик учун Қизил диплом ва ов милтиғи берилган). 125 килограммли курашчи билан Нажмиддин полвон ўртасида беллашиш бошланади. Гилам устидаги бу иккала забардаст йигит олишувининг гувоҳи бўлганлар фақат ҳаяжондан ёқа ушлашлари мумкин эдилар, холос. Яктаклар йиртилади, пешоналардан тер қуйилади. Нажмиддин полвон бор маҳоратини, амалини қўллайди, аммо йиқитишга кўзи етмайди.

Курашда фақат куч эмас рақибини чалғитиб тўсатдан қўлланган усул ҳам асқотади. Томошабинлар тилида айтганда «Филлар олишуви»да айнан шу нарса дақиқалар ичида юз берди. Нажмиддин полвон рақибининг бир ёнбошини гиламга текизишга муваффақ бўлди. Ҳакам тўғри баҳолади. Томалик полвон ҳали соф ғалабага эришгани йўқ. Яна олишиш керак. Ана шу кезда у шеркелбат йигитни йиқитолмаслигига тўла ишонч ҳосил қилади.

Халқ орасида полвонлар жиғига тегадиган баъзи бир гап-сўзлар юради: «Полвон ақлга эмас кучига ишонади», «Йиқилган курашга тўймайди». Айрим полвонлар бунга жавоб тариқасида елка қисиб қўя қолишади. Баъзи бирларининг жиғибийрони чиқади. Полвонлар ичида тиззаси ерга тегишни ўзи учун мағлубият ҳисоблайдиганлари ҳам бор. Нажмиддин полвоннинг рақиби ҳам мард экан. Ҳакамнинг баҳосига қарамасдан «Мен ҳеч қачон бундай йиқилмаган эдим, ҳалоли бўлсин» деди-да, Нажмиддин полвоннинг икки қўлини, ғолибсан, дегандай юқорига кўтарди ва елкасига қоқиб даврани тарк этди. Нажмиддин полвон эса «Асл мард ўғлон экан, мен уни йиқитолмасдим» дея яктакка сиғмаётган кўкрагига туфлаб, курашчининг ортидан бордида бағрига босди. Кўзлари жиққа ёшга тўлди ва бўғзига тиқилиб келган қуйидаги сўзларни айтди: «Сиз йиқилганингиз йўқ».

Ҳа, ҳақиқий полвонлар шундай танти бўлишади.

...1952 йил. Самарқанд шаҳрида жумҳурият биринчилиги ўтаяпти. Бошқа мусобақаларда бўлганидай энг зўрлар зўрларни суриштиришга тушиб кетадилар. Бу сафар Нажмиддин полвон йўқ эди. У Бухородаги халқ тўйига кетган. Самарқандга ташриф буюрган меҳмон — Акбар полвон Нажмиддин полвон билан курашиш истаги борлигини билдиради. Меҳмонга ҳурмат, миллий удумга бўлган эътибор шунчалик кучли эдики, бир оғиз шу гап учун Самарқанд вилоят раҳбарлари аввал Нуротага, кейин эса Бухорога қўнғироқ қилишади. 300—400 км узоқликда бўлишига қарамай Нажмиддин полвоннинг кураш майдонига зудлик билан етиб келиши учун ёрдам беришларини, кураш ишқибозлари интизорлик билан кутаётганликларини маълум қиладилар.

Кураш ҳам ажойиб санъат. Иўқса тўпланган юзлаб томошабинлар битта полвонни соатлаб кутиб ўтиришармиди. Кеч соат олтиларда боғ дарвозаси томондан халқ полвони кўринади. Ахир, ишқибозлар ишончини йўқотмаслик учун Нажмиддин полвон бор чорани кўриб етиб келганлигининг ўзи катта гап эди-да. Тўпланганлар «гур» этиб ўринларидан туришади.

Иккита курашчининг беллашуви кўпчилик кутганидай қизиғандан қизийди. Имкониятни қўлдан чиқармасликка ўрганган Нажмиддин полвон рақибига чил солиб, белидан силтаб кўтариб, йиқитади. Даврада олқишлар янграйди. Ўртадаги забардаст йигитлар бир-бирларига қучоқ очишиб, бир-бирларининг елкасига қоқиб қўйишади.

Бу ёруғ жаҳонга кимлар келиб кетмаган. Ҳар кимдан ҳар хил ном қоларкан. Бор-будини курашга, халқ хизматига бахшида этган халқ полвони қишлоқдаги ўртамиёна оилалар қаторида кун кечирган. У ориятни елкасида орқалаб юришга одатланган алпомиш келбат бир полвон эди. Мусулмончиликнинг ҳамма расм-русмларини ўрнига қўярди.

Томаликлар ўз кишиларига қай тарафлама ном қозонганига қараб исм қўшишади ва у кишига шу исмни айтиб мурожаат этадилар. Нажмиддин Эгамбердиевни тенгқурлари Полвон, деб атаганлар. Шу боис у киши Полвон бобо, Полвон тоға бўлиб кетган. Кейинчалик ҳатто, баъзи қишлоқдошлари, айниқса, ёшлар унинг ҳақиқий исмини Полвон деб ўйлашган.

Туман раҳбарлари, шахсан ҳоким Ўзбекистон халқ депутати Зойиржон Нуриддинов юртга довруғ таратган полвонларнинг хотирасига бағишлаб кураш бўйича мусобақалар ўтказишга киришди. Яқинда Жарма қишлоғида катта тадбир ўтказилди. Юз нафардан зиёд миллий курашчилар, юзлаб томошабинлар ташриф буюришди. Мусобақа олдидан худойи қилинди, Нажмиддин Эгамбердиев қабри зиёрат қилиниб, гулчамбар қўйилди.

Бу мусобақага Жиззах вилоятининг Арнасой, Самарқанд вилоятининг Ургут, Қўшработ, шунингдек, Навоий вилоятининг Қизилтепа, Хатирчи, Навбаҳор, Нурота туманлари ҳамда Навоий шаҳри полвонлари ташриф буюрдилар. Курашнинг биринчи кунийёқ қўйиладиган совринларнинг умумий миқдори 300 минг сўмдан ошди. Икки кун давом этган курашда вазнлари бўйича дастлабки уч ўринларни эгаллаганларга ва мутлақ чемпионга 1000 сўмдан 25 минг сўмгача пул ҳамда буюмлар мукофот тариқасида берилди.

Мусобақа якунида халқ полвони Нажмиддин Эгамбердиев номини абадийлаштириш кераклигига тўла амин бўлдим. Негаки, унинг номи ҳамиша ёшларни мардликка чорлаб турсин. Туман ҳокими эса республика миқёсида халқ полвони совринини ташкил этиш кераклигини тўғри таъкидлади. Агар бу ташаббус амалга ошса, хайрли ишлардан бири учун асос яратилган бўларди. Ахир мустақил Ўзбекистонга бақувват, соғлом ўғлонлар, мардлар керак.

Жармаликларни қувонтирадигани — қишлоқда кураш зали қуриладиган бўлди. Бу полвоннинг юртига бўлган катта эҳтиромдир. Чунки, Нажмиддин полвоннинг шогирдлари бу қишлоқда ўнлаб топилади. Энг кучлилардан Истам полвон, Эшмурод полвон, Мирашбой полвон, Салоҳиддин полвон, Нурмуҳаммад полвон... яна кўплаб санаш мумкин.

Ҳа, йигитлари мардона беллашадиган элда бўлиб ўтган бу шодиёна унинг гувоҳи бўлганлар ёдида узоқ йиллар сақланиб қолиши шубҳасиз. Бундай тадбирлар республика миқёсида ҳам ўтказилса, албатта, нур устига аъло нур бўларди.

Улаш НУРМАНОВ,
Навоий вилояти.

• СПОРТ •

«Нефтчи» «Пахтакор»нинг кўмагига муҳтож эмас

ЭРТА баҳорда бошланган Ўзбекистон иккинчи миллий чемпионати поёнига етай деб қолди. Олий лигадаги мавсумнинг 240 учрашувидан 175 таси ўйналди. Шундан 107 баҳсда мезбонлар, атиги 55 тасида меҳмонлар ғалаба қозонишди. 33 учрашув дуранг билан тугади. Мавсумнинг фақат бир турида (12-тур) мезбонлар барча ўйинни ўз фойдаларига ҳал қилишган бўлса, меҳмонлар икки турда (17 ва 19-тур) тенгма-тенг беллашишга эришишди. Энг кўп тўп (35 марта) 17-турда дарвозаларга киритилди. «Нурафшон»нинг «Шифокор»дан устун келиши (8:1), ҳозирча мавсумда қайд қилинган энг йирик ҳисобдир.

Кейинги икки тур медаллар учун кураш олиб бораётган жамоалар ўртасидаги баҳсга бирмунча ойдинлик киритди. Эсингизда бўлса, биринчи даврадан сўнгги танаффусда «Нефтчи» (Фарғона) жамоасининг Малайзияга сафар қилганлиги ва сафардан сўнг иккинчи давра ўйинларига жиддий ҳозирлик кўраётганлигини алоҳида таъкидлаб, улар бу йил чемпионликни қўлга киритишга астойдил ҳаракат қилаётганлигини айтиб ўтгандик. Ҳақиқатдан ҳам водийнинг етакчи жамоаси иккинчи давра ўйинларини кўтаринки руҳда ўтказаяпти. Улар етти учрашувнинг ҳаммасида ғалаба қозонишди. Бунинг устига 5 баҳсда рақибларини уч тўп фарқи билан, яъни йирик ҳисобда мағлубиятга учратишди. Тўплар нисбати ҳам ўзига хос — 22:4. Бу уларга асосий рақиби «Пахтакор»дан анча илгарилаб кетиш имконини берди. Сўнгги турда «Нефтчи» жиддий рақиби — Жиззахнинг «Сўғдиёна» жамоаси дарвозасига жавобсиз учта тўп йўллади. Жамоа «Пахтакор»нинг «қоқилиши»ни кутмасдан ҳақиқий ўйин кўрсатиб, олдинга интиляпти.

Чемпионлик учун кураш олиб бораётган иккинчи жамоа — «Пахтакор» эса аксинча иккинчи давра учрашувларини анча суст ўтказаяпти. Тошкентликлар 22-турда Наманганда «Навбаҳор»га қарши майдонга тушишди. Бу икки жамоа ўртасидаги биринчи даврадаги беллашув ҳам кескин руҳда ўтиб, баҳсталаб натижа билан тугаганди. Наманганликлар ўша учрашув натижасидан қаттиқ ранжишган эди. Шунинг учун бўлса керак, ўз майдонида «Пахтакор»ни кескин ҳужумлар билан қарши олди. Буни беллашув натижаси ҳам кўрсатиб турибди: 2:1 — «Навбаҳор» фойдасига. Шундай қилиб, «Нефтчи» ва «Пахтакор» ўртасидаги очколар фарқи бештага етди. Фарғоналиклар 3 октябрь куни Тошкентда меҳмон бўлишига қарамай, мавсумнинг қолган ўйинларини хотиржамлик билан ўтказишса ҳам бўлади. Бу йилги мавсумда уларнинг ғолиб чиқиши аниқ бўлиб қолди.

Иккинчи ўрин тақдири бизнингча, кўп ҳолларда «Пахтакор» — «Нефтчи», «Пахтакор» — «Сўғдиёна» учрашувлари натижасига боғлиқ. Назарий жиҳатдан тошкентликларнинг «кумуш» медал олишга имконияти катта.

«Бронза»нинг кимга насиб қилиши кўпроқ «Навбаҳор»нинг қай даражада ўйин кўрсатишига боғлиқ. Чунки, наманганликларнинг бўлғуси рақиблари «Сўғдиёна»никига нисбатан анча кучли жамоалардир. Гарчи «Навбаҳор» бир ўйин кам ўтказиб, ҳатто «Пахтакор»га «кумуш» учун жиддий хавф солиб турган бўлса-да, кейинги турларда «Нефтчи», «Наврўз», «Темирйўлчи» каби кучли жамоаларга қарши майдонга чиқади. Дастлабки иккитасини улар сафарда ўйнашади. «Сўғдиёна» эса «Темирйўлчи»ни қабул қилиб, «Пахтакор» ва «Нурафшон»нинг меҳмони бўлади. Бироқ жиззахликлар охирги турда «Навбаҳор»ни ўз қароргоҳларида қабул қилишади. Демак ҳар икки жамоанинг «бронза»ни қўлга киритиши учун имконияти тенг. Ҳамма гап уларнинг бундан буён қандай тўп суришларида. Футбол—натижасини олдиндан билиб бўлмаслиги билан қизиқ. Бизнинг эътиборимиздан четда қолган жамоалар ҳам юқоридаги клубларга асосий совринлар учун курашда панд бериб қўйиши эҳтимолдан ҳоли эмас. Бунга сўнгги поғоналардан жой олиб турган «Шифокор»нинг «Пахтакор»га қарши мардона тўп суриши (2:2) яққол мисол бўлади.

А. МАМАДАМИНОВ сурати.

Яна шуни таъкидлаб ўтиш жоиз. Сўнгги икки турда «аутсайдерлар» кетма-кет ғалаба қозонишиб, чемпионатда бироз хотиржамликка берилган жамоаларга панд бериб қўйишди. Айниқса, Тошкентнинг «Трактор» клуби уч бор ғалаба қозониб, турнир жадвалидаги мавқеини анча мустаҳкамлаб олди. Бу йилги мавсумда энг бўш команда саналган Гулистоннинг «Шифокор» жамоаси эса аввал «Орол»ни 4:0 ҳисобида ютди, сўнг «Нурафшон»дан устун (2:0) келди.

Кейинги икки турнинг қолган учрашувларида қуйидаги натижалар қайд қилинди:

XXI ТУР

«Кушон» — «Пахтакор» — 0:3, «Трактор» — «Янгиер» — 1:0, «Чирчиқ» — «Динамо» — 2:1, «Темирйўлчи» «Нурафшон» — 4:0, «Нефтчи» —МҲСК —4:1, «Наврўз» — «Сўғдиёна» — 3:1, «Навбаҳор» — «Политотдел» — 4:2.

XXII ТУР

«Трактор» — «Динамо» — 1:0, «Чирчиқ» — «Янгиер» — 1:0, «Темирйўлчи» — «Орол»— 2:1, «Наврўз» — МҲСК—0:0, «Кушон» — «Политотдел» — 3:6.

Навбатдаги тур учрашувлари 28—29 сентябрь кунлари ўтказилади. Марказий учрашувлар Тошкентда бўлади. «Пахтакор» Андижоннинг «Наврўз» жамоасини, МҲСК «Нефтчи»ни қабул қилади. Жиззахдаги «Сўғдиёна» ва «Темирйўлчи» беллашуви ҳам қизиқарли ўтиши кутилмоқда.

ОЛИЙ ЛИГАДА 22-ТУРДАН СЎНГГИ ВАЗИЯТ

	У	Ю	Д	М	Т-Н	О
1. «Нефтчи»	22	18	3	1	38:15	39
2. «Пахтакор»	22	15	4	3	51:18	34
3. «Навбаҳор»	21	13	5	3	44:21	31
4. «Сўғдиёна»	22	11	7	4	35:20	29
5. «Темирйўлчи»	21	11	4	6	26:18	26
6. «Наврўз»	22	9	7	6	36:29	25
7. «Нурафшон»	22	9	5	8	34:27	23
8. МҲСК	22	7	8	7	30:34	22
9. «Политотдел»	22	8	2	12	42:40	18
10. «Трактор»	22	6	5	11	16:27	17
11. «Орол»	22	7	2	13	26:45	16
12. «Янгиер»	22	6	4	12	25:37	16
13. «Шифокор»	22	7	1	14	26:60	15
14. «Чирчиқ»	22	6	2	14	31:44	14
15. «Кушон»	22	4	5	13	24:46	13
16. «Динамо»	22	5	2	15	15:38	12

Р. ЖУМАЕВ.

ХАЛҚ СОҒЛИГИ - ЮРТ БОЙЛИГИ

"Ўзбекистон" дам олиш соғломлаштириш акционерлик жамияти даволаниш ва дам олишни хоҳловчи барчанинг энг катта истакларини амалга оширишга қодир.

Сочи шаҳридаги "Ўзбекистон" санаторийси.

Дам олувчилар Қора денгиз бўйидаги барча қулайликларга эга бўлган бинода бир ёки икки кишилик "люкс" хоналарга жойлашадилар. Шарқона чойхона-ресторан, яхши жиҳозланган пляж, сув, балчиқ билан даволаш, диагностика ва физиотерапиянинг энг янги ускуналари дам олувчилар хизматида бўлади. Бу ерда юрак-қон томирлари, ҳаракат органлари, гинекологик хасталиклар даволанади. Автобусда ва денгиз саёҳатлари уюштирилади. Туркияга бориш ҳам режалаштирилмоқда.

Кисловодск шаҳридаги "Ўзбекистон" санаторийси.

У шаҳарнинг парк ҳудудида жойлашган. Бу ерда бир ва икки кишилик "люкс" хоналар, балчиқ билан даволаш, нарзан ванналари, замонавий диагностика мавжуд. Сиз неврологик, юрак-қон томирлари, ошқозон касалликларидан даволанишингиз мумкин.

Ялта шаҳридаги "Ўзбекистон" санаторийси.

У Бухоро Амирининг собиқ дам олиш маскани ҳудудидаги ўрмонликда жойлашган. Дам олувчилар болалари билан ҳам қабул қилинади. Бу ерда нафас олиш органлари, юрак-қон томирлари, гинекологик хасталиклар даволанади.

Корхоналар, ташкилотлар, тадбиркорлик ва тижорат тизимлари раҳбарлари, Сиз ўз хизматчиларингизга ижтимоий зарурат маблағлари ҳисобидан дам олиш ва даволаниш учун бу санаторийларга имтиёзли йўлланмалар олишингиз мумкин.

Йўлланмалар нақд пулга ва ўтказиш йўли билан сотилади.

Барча масалаларни қуйидаги манзилда ҳал этиш мумкин:
700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Жуковский кўчаси, 65.
Телефонлар: 32-27-43, 32-26-33, 33-64-92.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган ВОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ, (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЕЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ж. Сафоев, навбатчи — Ғ. Эшмуродов.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г — 496. 97346 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 2200.

Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6